

Viceministrė G.Krasauskienė: man šis darbas patinka

Nuo praėjusio antradienio (01 22) Švietimo ir mokslo ministerijoje (ŠMM) viceministrės pareigas pradėjo eiti Darbo partijai atstovaujanti palangiškė pedagogė G.Krasauskienė.

3 p.

Edukologijos mokslo nėra!

„Lietuvoje sukurtas edukologijos mokslas, nors pasaulyje tokios krypties iš viso nėra. Aš aiškinu, kad tai nesusipratimas, netgi skandalas, bet Lietuvoje visi su tuo jau susitaikė ir rašo neva kažkokius mokslinius darbus. Bet iš tiesų ten jokio mokslo nėra“, – pareiškė ne koks nors tikro mokslo neuostęs pilietis, o pats Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. E.Butkus.

NUOMONĖ

4 p.

Kaip gera idėja virsta parodija ir farsu

„Individualizavimą ir diferencijavimą „imituojame“ tik reikalui esant, nes, visų pirma, tai neduoda geresnių rezultatų, antra, nėra pritaikytų vadovėlių, trečia, niekas nediferencijuoja ir neindividualizuoja egzaminų, ketvirta – paroje yra 24 val.“

Mokytojai – apie realią padėtį, darbo sąlygas bei galimybes.

ATGARSIAI

5 p.

Kokį įspūdį Jums padarė ministras?

Naujasis švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis vis dar intensyviai susitikinėja su įvairių švietimo institucijų, asociacijų atstovais, vadovais.

„Kokį įspūdį Jums padarė ministras?“ – paklausė „Dialogas“ mokytojų atstovaujančių profesinių sąjungų pirmininkų.

„DIALOGAS“ KLAUSIA

6 p.

XXI amžiaus Lietuva: aksominis vaikystės genocidas

Paklaustas, kaip vertina prastėjančius lietuviukų skaitymo gebėjimus (tyrimas PIRLS 2011), profesorius G.Merkys „pratrūko“. Savo straipsnyje mokslininkas be konformistiško kinkų drebinimo atidengia „tektonines“ Lietuvos švietimo sistemos ydingumo plokštes, glūdinčias socioekonominės ideologijos ir politikos lygmenyje.

POŽIŪRIS

9 p.

Kruvinoji grafienė

VĖLAUS VAKARO SKAITINIAI

13 p.

Zitos Šlogerienės nuotr.

Veidrodžiai, įskaita ir slaptosios tarnybos

Elena TERVIDYTĖ, „Dialogo“ vyriausioji redaktorė

Veidrodėlis

Šiame numeryje 8–9 puslapius atiduodame PIRLS tyrimams, tiksliau, nuomonėms apie jų rezultatus bei padėtį, kurią šie atskleidžia. Labiausiai kontrastuoja Ugdymo plėtotės centro (UPC) direktoriaus Giedriaus Vaidelio ir prof. habil. dr. Gedimino Merkio tekstai. Vienas autorius ramus kaip belgas, kitas kunkuliuoja kaip vulkanas ir spjaudo ugnies liežuvių į atsakingų valdininkų ir politikų pusę.

Kodėl ši tema redakcijai atrodo svarbi? PIRLS tyrimai atidengia daug mūsų švietimo bėdų bei problemų, tad numoti į juos ranka reikštų pripažinti, kad vaikų ugdymas iš tikrųjų mums nerūpi. Kol kas švietimo valdininkai ne tik į šių tyrimų rezultatus, bet ir į juos analizuojančias studijas bei siūlymus, ką ir kaip keisti, dėmesio atkreipti reikalo nepamatė.

Tad jei mūsų moksleivių rezultatai tolydžio prastės, nenustebsiu, jei švietimo politikai nuspręs, kad Lietuvai dalyvauti tarp-

tautiniuose tyrimuose nebeverta. Kam tas veidrodėlis, jei jis nesako: tu gražiausia, protingiausia ir meiliausia?

Precedentas jau yra. Tiesa, Nacionalinis egzaminų centras (NEC) veidrodėlio nesudaužė, bet išmoningai jį nuo visuomenės paslėpė. Dabar nei politikai, nei tėvai beigi kitokie bendrapiliečiai iš valstybinių brandos egzaminų rezultatų negali matyti, kaip viskas kinta, t. y. „gerėja“.

Nukelta į 3 p. ▶

Elektroninis mokinio pažymėjimas: ar įsileisti?

Elektroniniam dienynui įkandin į šalies mokyklas beldžiasi ir kitas informacinėmis technologijomis grįstas dokumentas – elektroninis mokinio pažymėjimas.

Ar atverti jam duris? O jei atverti, tai kokio tiekėjo siūlomam?

Pirmieji EMP – Viduklėje

Pirmuosius Lietuvoje elektroninius mokinio pažymėjimus (EMP) metų pradžioje gavo Raseinių r. Viduklės Simono

Stanevičiaus gimnazijos ugdytiniai. Kiek vėliau to paties tiekėjo paruošti pažymėjimai buvo įteikti Kaišiadorių r. Vaclovo Giržado progimnazijos ir Anykščių Jono Biliūno gimnazijos ugdytiniais.

Sąrašas mokyklų, kurių mokinius elektroniniais pažymėjimais jau aprūpino kitas EMP personalizavimą bei funkcionalumo plėtojimą organizuojantis tiekėjas, – kiek ilgesnis. Jame keliolika Vilniaus miesto, Kėdainių, Radviliškio, Molėtų, Vilkaviškio ir Panevėžio rajono ugdymo įstaigų.

„Mūsų gimnazija buvo viena pirmųjų, pradėjusių naudoti elektroninį dienyną, tad EMP diegimas buvo natūrali modernizaci-

jos tąsa. Sprendimą pereiti prie naujojo pažymėjimų priėmimo pasitarę su visa gimnazijos bendruomene. Iš pradžių EMP teikiamas galimybes pristatė mokytojams, vėliau apie šiuos pažymėjimus papasakojome ir tėveliams. Nei vieni, nei kiti naujovei nesipriešino, nes suprato, kad galimybė supaprastinti bibliotekos veiklą, tiksliau apskaityti mokinių maitinimą gimnazijos valgykloje, kišenpinigius vaikams perversi į EMP, o ne duoti grynaisiais tikrai yra svarbūs patobulinimai“, – teigia Raseinių r. Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazijos direktorė Janina Jasiulienė.

Nukelta į 4 p. ▶

Teismas: diferenciacija nepateisinama

Šiaulių apygardos administracinis teismas nusprendė, kad Šiaulių m. tarybos sprendimai nepriimti kitų rajonų vaikų į miesto neformaliojo ugdymo įstaigas yra diskriminuojantys ir neužtikrinantys lygių galimybių, nes vaiko gyvenamoji vieta nėra priežastis diferencijuoti mokesť.

Teisėjų kolegijos nuomone, nustačiusi skirtingą atsiskaitymo už suteiktas ugdymo paslaugas tvarką miesto valdžia diferencijavo užmokesčio už neformaliojo ugdymo paslaugas dydžius mieste ir kaime gyvenantiems vaikams. Be to, nesant tarp savivaldybių sudarytų sutarčių dėl išlaidų už vaiko ugdymą Šiaulių miesto mokyklose, eliminavo tėvų galimybę savo vaikams parinkti valstybinę, savivaldybės ar nevalstybinę mokyklą ir ją keisti.

Pasak teismo, skirtingos apmokėjimo už neformaliojo vaikų švietimo paslaugas sąlygos nustatytos, atsižvelgiant į vaikų gyvenamąją vietą, kuri nesietina su jokiais objektyviomis tokią diferenciaciją pateisinančiomis aplinkybėmis. Todėl pagrindo taikyti diferenciacijos principą minėtoms dviem vaikų grupėms nebuvo.

Atsižvelgdama į tai teisėjų kolegija konstatavo, kad Šiaulių miesto valdžios sprendimas prieštarauja Vietos savivaldos ir Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo bei Vyriausybės nutarimo „Dėl užmokesčio už vaikų papildomą ugdymą“ nuostatoms ir netaikomas nuo jų priėmimo dienos.

Šiaulių miesto savivaldybės Finansų ir ekonomikos komiteto pirmininkas yra buvęs švietimo ir mokslo viceministras V.Bacys.

Susigrąžins beglobius vaikus

Vilniaus rajone nėra stacionarių socialinės globos įstaigų, skirtų beglobiams vaikams, todėl nuolat susiduriama su įkurdinimo globos namuose problema. Tokią padėtį pakeisti pasiūvusi Vilniaus rajono valdžia parengė techninį globos namų projektą, jį už 14 mln. litų planuoja realizuoti Dūkštų seniūnijoje.

Pagal projektą vaikų socialinės globos įstaiga veiks šeimyniniu principu. Globos namų pastatų kompleksą sudarys trys gyvenamieji korpusai, skirti gyventi po dvi šeimas. Numatoma, jog kiekvienoje šeimoje augs po aštuonis vaikus. „Jeigu ateityje išnyks vaikų globos būtinybė, suprojektuoti pastatai bus lengvai transformuojami į socialinius būstus“, – tikina Vilniaus r. savivaldybės atstovė.

Objekto teritorijoje planuojama atnaujinti futbolo aikštelę, bėgimo taką, universalią žaidimų aikštelę. Projekto įgyvendinimą savivaldybė planuoja pradėti šiais metais.

Šiuo metu šalies vaikų globos institucijose globojamas 151 vaikas iš Vilniaus r. Pačiame Vilniaus r. globojami 66 vaikai, 9 iš jų Kalveliuose ir 57 – Nemenčinėje. Dar 85 yra kitų savivaldybių (Vilniaus ir Švenčionių) vaikų globos namuose. Šiuo metu visi vaikų globos įstaigose esantys vaikai yra likę be tėvų globos.

Pasak Vilniaus r. savivaldybės, kasmet nemažai vaikų suranda naujus tėvus. Taip 2009 m. buvo įvaikinta 14 vaikų, 2010 m. – 15, 2011 m. – 8, pernai 16 vaikų.

APKLAUSA

Ar individualizujete ir diferencijuojate?

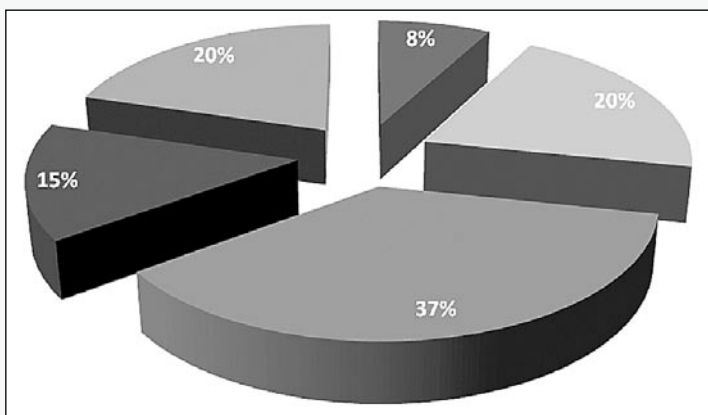
Mokytojos I.Videikaitės straipsnis „Individualizavimas ir diferenciacijimas“ („Dialogas“ Nr. 3) sukėlė diskusiją. Ryškiausias nuomones šiuo klausimu spausdiname 5-ame šio numerio puslapyje.

Matydama, kad tema pedagogams aktuali, redakcija jos pagrindu ir klausimą internetinei apklausai (www.dialogas.com) suformulavo.

Rezultatai įdomūs. Niekada ugdymo proceso neindividualizuoja ir nediferencijuoja penktadalis balsavusiųjų. Tik penktadalis ar net?

Susivokti gal padės bendras apklausos vaizdas. Ugdymo procesą individualizuoja ir diferencijuoja:

nuolat – 8 proc.;
dažnai – 20 proc.;
kartais – 37 proc.;
tik tuomet, kai tikrina – 15 proc.;
niekada, nes esamomis sąlygomis tai neįmanoma – 20 proc. balsavusių pedagogų.

Prašo daugiau viceministrų

Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) pateikė Vyriausybei svarstyti jos nutarimo „Dėl viceministrų skaičiaus patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

Pasak ŠMM, dabar galiojančiame nutarime ministerijai yra nustatytos 3 viceministrų pareigybės. ŠMM tikina, jog siekiant užtikrinti veiksmingesnį kelių uždavinių, vykdančių Vyriausybės 2012–2016 m. programą, įgyvendinimą ministerijai reikalinga ketvirtoji viceministro pareigybė.

Ketvirtajam viceministrui švietimo ir mokslo ministras numato deleguoti koordinavimo ir užtikrinimo tinkamą pasirengimą Lietuvai pirmininkauti Europos Sąjungai (ES) funkcijas. Sakoma, kad naujasis viceministras padės ministrui formuoti ir įgyvendinti valstybinę švietimo politiką siekiant užtikrinti mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtojimą, tinkamai prisidėti sprendžiant jaunimo nedarbo mažinimo klausimus. Taip pat jis esą kontroliuos teisės aktų projek-

tų rengimą ir derinimą su suinteresuotomis institucijomis, kontroliuos, ar teisės aktų projektai atitinka Vyriausybės programos nuostatas; pagal nustatytą veiklos sritį organizuos ir kontroliuos programų, atitinkančių ministerijos strateginius tikslus ir Vyriausybės programų nuostatas, rengimą ir įgyvendinimą.

G.Steponavičiaus vadovaujamoje Švietimo ir mokslo ministerijoje dirbo du viceministrai – N.Putinaitė ir V.Bacys.

M.Adomėnas: jaučiamas privačių mokymo įstaigų ignoravimas

Seimo narys M.Adomėnas nuogąstauja, kad formuodamas naują Lietuvos mokslo tarybą švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis „nemato“ mokslininkų organizacijų ir nevalstybinių aukštojo mokslo įstaigų.

Tokie nuogąstavimai parlamentarui kilo po to, kai Švietimo ir mokslo ministerija išplatino kreipimąsi teikti savo kandidatus tik valstybiniais universitetams ir valstybiniais mokslinių tyrimų institutams.

„Atrodo, švietimo ir moks-

lo ministras tikrai apsisprendė išstumti mokslininkų organizacijas ir nevalstybines aukštojo mokslo įstaigas iš mokslo politikos formavimo. Tai būtų neabejotinas žingsnis atgal į stagnaciją ir uždarumą, kelias universitetų ir mokslininkų skirstymo į „savus“ ir „nesavus“ link. Be to, tai dvelkia korupciniais ketinimais – sumažinus skaidrumą ir demokratiją, atėmus galimybę aktyviai dalyvauti mokslininkų bendruomenėms, į Lietuvos mokslo tarybos pirmininkus lengviau „prastumti“ iš anksto

numatytą savą kandidatą. Tai vienas svarbiausių postų formuojant mokslo politiką Lietuvoje, todėl tokie darbiečių ministro ketinimai kelia pagrįstą nerimą“, – sako Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos bei Seimo Žmogaus teisių komiteto narys M.Adomėnas. Jo nuomone, susidaro toks išpūdis, jog nevalstybiniai universitetai ir nevalstybiniai mokslinių tyrimų institutai nepatenka į ministerijos, kaip mokslo ir studijų srities, matymo sferą.

Geriausia vertėja – iš Žemaičių Naumiesčio

Pirmadienį (01 28) paskelbti 27 Europos Komisijos (EK) kasmetinio jaunųjų vertėjų raštu konkurso „Juvenes Translatores“, skirto vidurinių mokyklų moksleiviams, laureatai. Geriausia jaunąja vertėja iš Lietuvos išrinkta iš anglų į lietuvių kalbą vertusi Žemaičių Naumiesčio gimnazijos (Šilutės r.) moksleivė G.Pupšytė. Ją konkursui parengė anglų kalbos mokytoja D.Naujokienė.

Konkurso dalyviai vertė vieno puslapio tekstą, o kalbas, iš kurių ir į kurias buvo verčiama, galėjo pasirinkti patys iš 23 oficialiųjų ES kalbų. Taigi buvo galima rinktis iš 506 kalbų derinių. Laureatų pasirinktos kalbos buvo ganėtinai įvairios: 11 moksleivių vertė iš anglų, penki – iš prancūzų, penki – iš ispanų, keturi – iš vokiečių, vienas – iš estų ir vienas – iš airių k. Tekstus vertino EK vertėjai.

2012 m. lapkritį surengtame konkurse dalyvavo daugiau kaip 3000 moksleivių iš 750 ES mokyklų. Konkurse Lietuvai atstovavo 12 mokyklų (60 moksleivių). Nugalėtojai – iš kiekvienos šalies po vieną – bus pakviesti į balandžio 11 d. Briuselyje vyksiančias apdovanojimo iškilmes.

Konkursas pirmą kartą surengtas 2007 m., jo populiaru-

mas nuolat didėja. 2012–2013 m. į konkursą užsiregistravo beveik 1750 mokyklų – kompiuteriu atsitiktine tvarka atlikus atranką šis skaičius dėl logistinių priežasčių buvo sumažintas iki 750.

Anksčiau šį konkursą Lietuvoje yra laimėję Kauno „Saulės“, Mažeikių Gabijos, Vilniaus Mykolo Biržiškos bei Užupio gimnazijų, Veisiejų vidurinės mokyklos moksleiviai.

Girti moksleiviai iškeikė pareigūnus

Sausio 18 d. Prienų r. policijos komisariate (PK) gautas pranešimas, kad „Revuonos“ vidurinėje mokykloje į pamokas atvyko neblaivūs moksleiviai. Nuvykę į mokyklą pareigūnai pastebėjo penkis apsvaigusius šios mokyklos moksleivius. Keturi iš jų nepilnamečiai. Vienas rankose laikė alaus butelį ir gėrė iš jo. Kilus įtarimams, buvo pasiūlyta patikrinti girtumą. Trims moksleiviams nustatytas nuo 0,72 iki 0,75 promilės girtumas. Tačiau du šešiolikmečiai paaukliai girtumą patikrinti atsisakė. Mokytojų akivaizdoje jie vartojo įvairius keiksmazodžius, žemino policijos pareigūnų vardą, stumdė,

vartė mokyklinius suolus ir kėdes. Iškvietus pastiprinimą, nepilnamečiai buvo pristatyti į Prienų r. PK.

Pasak Prienų r. PK specialisto A.Malinausko, tyrimo metu nustatyta, kad nepilnamečiams alkoholinius gėrimus nupirko tos pačios mokyklos moksleiviai, kurių vos prieš keletą dienų sukako 18 m. Jis nubaustas administracine tvarka už alkoholinių gėrimų nupirkimą nepilnamečiams. Šiuos alkoholinius gėrimus jaunimas vartojo užsukęs į svečius pas šalia mokyklos gyvenančią 22 metų piliėtę (jos šeima įrašyta į socialinės rizikos sąrašą). Mergina nubausta už lindy-

nės laikymą. Minėtoje išgertuvių vietoje kartu su nepilnamečiais svečiavosi ir 23-ejų prieniškė su savo mažamete dukra. Ji nubausta už tėvų valdžios panaudojimą priešingai vaiko interesams.

Moksleiviai nubausti administracine tvarka „už girtą pasirodymą viešojoje vietoje“, o „aktyviausiems“ nepilnamečiams teks atsakyti už chuliganizmą, teisėtų nurodymų nevykdymą ir pareigūnų garbės ir orumo įžeidimą.

Pasak A.Malinausko, per 2012 m. nepilnamečių nusikaltamumas Prienų rajone padidėjo 60 proc. Tam įtakos turėjo ir padažnėjęs alkoholio vartojimas.

Veidrodžiai, įskaita ir slaptosios tarnybos

► Atkelta iš 1 p.

Ateiviai vėl pasireiškė

Leiskite į šią redakcijos skiltį įterpti ir mano asmeninį „susižavėjimą“ 2013 m. lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos temomis bei nusistebėjimą, kodėl gerus darbus atliekantys specialistai slepiasi po tankiais biurokratijos lapais.

Pradėkim nuo Adomo ir Ievos. Štai dar 2011-aisiais mokytoja ekspertė Regina Dilienė, perskaičiusi 2013 m. lietuvių kalbos VBE ir įskaitos projektus, konstatavo: „Skaitant visus tuos dokumentų projektus ir jų „pataisymus“ susidaro įspūdis, kad juos kūrė kažkokie ateiviai iš kitų planetų, nematę nei mūsų mokyklų, nei mokytojų, nei mokinių, nežinantys nei švietimo įstatymo, nei Darbo teisės, ignoruojantys bet kokią logiką ir bet kokią „žemišką“ mokslą.“ Tuomet mokytoja retoriškai klausė: gal kas mokate ateivių kalbą?..

Yra pagrindo manyti, kad ir šiemet ateiviai, „nematę nei mūsų mokytojų, nei mokinių“, pasidarbavo – sugalvojo kalbėjimo temas abiturientų lietuvių kalbos ir literatūros įskaitai.

Prašytume atidžiai perskaityti (temas spausdiname šio numerio 7 p.): jei jums atrodys, kad šias temas vis dėlto sumąstė ne ateiviai, – atsiųskite redakcijai šią nuomonę pagrindžiantį argumentuotą tekstą. Būsime įvertinti 100–500 litų skalėje.

Visiškai slapta

Na, tarkime, kad abiturientams kalbėti pasiūlytos temos labai geros. Tuomet paskelbkime visuomenei, kas jas – tokias puikias – sugalvojo! Juk gerus darbus ir jų autorius derėtų kelti į dienos šviesą.

„Dialogas“, norėdamas būti su tais, kurie ne tamsą keikia, o uždega žvakelę, nusiuntė meilų laiškelių NEC Egzaminų skyriaus vedėjai Astai Ranonytei ir mandagiai paklausė, kas sukūrė temas įskaitai.

Gavome anonimišką atsakymą: „...Įskaitos temas rengė ir recenzavo lietuvių kalbos ir literatūros dalyko specialistai, jau turintys užduočių rengimo, mokymo vidurinio ugdymo

programos klasėse, darbo lietuvių kalbos valstybinio brandos egzamino vertinimo komisijoje patirties.

Nacionalinis egzaminų centras bendradarbiauja su dalykų užduočių rengėjais pasirašydamas autorines sutartis, kuriose yra fiksuota sąlyga, kad „Sutartis ir joje pateikta informacija yra konfidenciali, Šalys išsipareigoja jos neskelbti tretiesiems asmenims.“ Todėl konkrečiai atsakyti į Jūsų pateiktą klausimą, kas yra įskaitos temų autoriai, nėra galimybių.“

Ką padarysi: informaciją apie ateivius slaptosios tarnybos visais laikais buvo linkusios slėpti...

Argumentuotai įvertinti trūksta laiko

UPC Kalbų ir meninio ugdymo poskyrio vedėja doc. dr. Zita Nauckūnaitė redakcijai atsakė asmeniškai. Ji „Dialogą“ patikino, kad „į visus klausimus, susijusius su temų kūrimu, ekspertavimu ir tvirtinimu, atsakys NEC egzaminų skyriaus vedėja Asta Ranonytė“. To, kaip jau žinote, neįvyko.

Pasak Z.Nauckūnaitės, LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS ĮSKAITOS PROGRAMA nurodo, kad „7.1. Mokiniai ir mokytojas gali suformuluoti savo temas remdamiesi Bendrąja programa ir atsižvelgdami į regiono ypatumus arba mokinių tiriamuosius darbus“.

„Taigi, – toliau komentuoja UPC poskyrio vedėja, – nors temų pateikta įvairių, palikta galimybė formuluoti ir savo temas, laikantis dviejų sąlygų: 1) remtis VUBP, kurioje numatytas turinys, reiškiniai ir idėjos, siūlomi kūrinių nagrinėjimo aspektai, epochą reprezentuojančios asmenybės, t. y. tai, apie ką galima kalbėti, ir tokiu būdu geriau pasiręngti egzaminui; 2) remtis regiono, kuriam priklauso mokiniai, ypatybėmis arba rašomais (rašytais) tiriamaisiais darbais.“

Savo nuomone, ar paskelbtosios įskaitos temos tikrai yra tinkamos abiturientams, Z.Nauckūnaitė su redakcija nepasidalino: pasak specialistės, argumentuotai įvertinti, kodėl įskaitos temos yra labiau ar mažiau tinkamos abiturientams, reikėtų laiko, kurio ji ir taip jau stokoja.

Elenos Tervidytytės nuotr.

Užtat UPC poskyrio vedėja „Dialogą“ informavo, jog mokytojai įvairiais klausimais yra konsultuojami „Lituanistų avilyje“ (smm.vma.emokykla.lt) tiesioginio pokalbio metu pirmadieniais ir trečiadieniais 21.00–22.00 val. „Rytoj, – rašė Z.Nauckūnaitė antradienį (01 29), – kaip tik kalbėsime šia tema. Taigi, mokytojai gaus atsakymus į savo konkrečius klausimus.“

Šiandien – ketvirtadienis, tad tikėtina, jog mokytojai jau turi visus atsakymus...

O aš – ne. Man vis dar mįslė: kodėl mokytojai tyli? Gal jie nemano, kad pateiktosios temos abiturientams per sunkios ir, taip sakant, keistokos? O gal visiems bjauriai aišku – bus kaip visada: mokiniai kažką pašnekės, mokytojai kažką paklausinės – ir bus išlaikyta ta įskaita. Juk visi savi... Ir beveik visi įtikėję: mažas esi ir pakeisti nieko negali.

Elena TERVIDYTĖ,

„Dialogo“ vyriausioji redaktorė

Viceministrė G.Krasauskienė: man šis darbas patinka

Nuo praėjusio antradienio (01 22) Švietimo ir mokslo ministerijoje (ŠMM) viceministrės pareigas pradėjo eiti Darbo partijai atstovaujanti palangiškė pedagogė Genoveita Krasauskienė.

„Dialogo“ žiniomis, ji kuruos bendrojo ir profesinio ugdymo sritis.

P.Žeimys: ji gana kompetentinga

„Švietimo sistemoje ji gana kompetentinga – dirbo mokyklos direktore, turi nemažą pedagoginę patirtį. Anksčiau, kai dirbo mano patarėja, ta pareigybė gal buvo tokia, kad G.Krasauskienė negalėjo reikšmingesnių darbų atlikti, visapusiškai atsiskleisti. Dabar turi gerą galimybę tai padaryti“, – taip apie naująją viceministrę atsiliepia buvęs jos vadovas ir politinis konkurentas Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos narys Pranas Žeimys. G.Krasauskienei jis vadovavo eidamas Palangos mero pareigas ir tik keliasdešimties balsų skirtumu įveikė ją rudenį vykusiuose Seimo rinkimuose.

Kelio į įtakingą postą ne vieną dešimtmetį Palangoje dirbusiai pedagogei neužkirto ir

■ G.Krasauskienė

tai, kad dar prieš kelerius metus, priklausydama nykstančiai Artūro Paulausko Naujajai sąjungai, jungtuves su Darbo partija ji vertino gana skeptiškai. „Mano nuomone, mums nereikėtų jungtis su niekuo, nes Naujoji sąjunga gali gyvuoti savarankiškai“, – 2011-aisiais aiškino Palangos politikė.

Vis dėlto už galimybę padirbėti švietimo ir mokslo viceministre G.Krasauskienė turėtų būti dėkinga savo narystei Darbo partijoje.

Pasiūlymas nenustebino

G.Krasauskienė neslepia, kad pasiūlymas užimti viceministrės postą jos nenustebino – jau anksčiau iš bendrapartiečių apie tai sulaukusi užuominų. O kaip sekėsi pirmąjį darbo savaitę? „Gerai, buvo labai

įdomu. Man šis atsakingas, svarbus darbas patinka“, – praėjusio penktadienio rytą vietos žiniasklaidą patikino viceministrė.

Jos teigimu, pirmasis laukiantis darbas – Vyriausybės programos švietimo srityje priemonių planas. „Mūsų rengiama programa orientuota į ugdymo kokybės stiprinimą – tiek personalo, tiek mokymo turinio, tiek infrastruktūros. Tačiau kol kas negaliu visko atskleisti. Apie tai daugiau galėsite sužinoti, kai galbūt kitą mėnesį priemonių planas bus patvirtintas“, – kalbėjo naujoji viceministrė.

Vis dėlto didelių permainų švietimo srityje G.Krasauskienė nežada, kol kas planuojamas tik mokinio krepšelio apskaičiavimo ir paskirstymo tobulinimas, bus siekiama, kad savivaldybės galėtų juo laisviau disponuoti, nuspręsti, kur panaudoti.

„Mano tikslas – kuo daugiau lankytis mokyklose, kad galėtume žinoti, ką mato ir jaučia pedagogai. Įgyvendinant bet kokius projektus, programas, reikia kuo daugiau bendrauti su švietimiečiais, atsižvelgti į jų nuomones, kad žinotume, kaip mūsų sumanymai pasiteisina praktikoje“, – sakė G.Krasauskienė.

Mokytojavo bemaž dešimtmetį

G.Krasauskienė iki šiol dirbo lektore Klaipėdos valstybinėje kolegijoje, kur dės-

tė anglų kalbą. Anglų kalbos mokytoja nuo 1976 m. dirbo Skuodo r. Mosėdžio, Skuodo 1-ojoje, Skuodo 2-ojoje ir Palangos 2-ojoje vidurinėse mokyklose. 1984 m. tapo Palangos 2-osios vidurinės (dabar Palangos Vlado Jurgučio pagrindinė mokykla) direktoriaus pavaduotoja, o 1990 m. – šios mokyklos direktore. Šias pareigas ėjo iki 2003 m.

2002–2007 m. buvo Palangos m. savivaldybės tarybos narė, savivaldybės Švietimo tarybos pirmininkė, vadovavo Švietimo, kultūros ir sporto komitetui.

2003–2006 m. dirbo Palangos miesto mero patarėja.

Ištekėjusi. Vyras Edmundas nuo 2007 m. yra Palangos miesto savivaldybės tarybos narys. Vaikai Inesa ir Edvinas baigė studijas Vilniaus universitete ir dirba.

G.Krasauskienė neketina atsisakyti ir 2011 m. savivaldybių tarybų rinkimuose laimėto Palangos miesto tarybos nario mandato – viceministro pareigos leidžia derinti darbą aukščiausioje šalies valdymo institucijoje bei savivaldoje.

„Gyvensiu tarp Vilniaus ir Palangos, bendrausiu su palangiškiais, visais pajūriečiais. Aišku, gyvenimas bus gerokai aktyvesnis, bet tai man yra prie širdies“, – tikina G.Krasauskienė.

„Dialogo“ inf.

Elektroninis mokinio pažymėjimas: ar įsileisti?

▶ Atkelta iš 1 p.

Lūkesčių nestinga

Pasak Simono Stanevičiaus gimnazijos direktorės pavaduotojos Danutės Janukienės, mokyklai šios naujovės įvedimas nekainavo nieko, mat EMP mokinių tėvai sutiko nupirkti savo asmeninėmis lėšomis. Vienas pažymėjimas jiems kainavo 10 Lt.

„Tėvelių pritarimas ir parama buvo pelnyta ne per vieną dieną, – „Dialogui“ pasakoja D.Janukienė. – Tačiau klasių vadovų pastangos, naujovės, kurias EMP leistų įdiegti mokykloje, ir tai, kad turėdami tokius pažymėjimus mūsų vaikai ir į didmiesčius nuvykę jaustųsi ne mažiau modernūs nei bendraamžiai, padarė savo.“

D.Janukienė pripažįsta, kad mokykloje realizuota dar nedaug EMP teikiamų galimybių, tačiau jų padaugės, kai nuo vasario 1 d. mokykla pereis prie naujos elektroninio dienyno versijos. Dar daugiau naujų paslaugų atsiradus, kai mokykloje, jos valgykloje, bibliotekoje ir mokykliniuose autobusuose atsiradus naujus pažymėjimus „skaityti“ gebanti įranga.

Labai panašių su elektroninio dienyno atnaujinimu ir naujos įrangos atsiradimu susijusių lūkesčių turi ir pirmosios Anykščių rajone savo ugdytinius elektroniniais pažymėjimais aprūpinusios Jono Biliūno gimnazijos direktoriaus pavaduotoja Rimutė Stanislavovienė.

Sugundė lankomumo kontrolė

Vilniaus Gabijos, Radviliškio Lizdekos, Vilkaviškio r. Kybartų Kristijono Donelaičio, Panevėžio r. Velžio ir Raguvos gimnazijos bei dar kelios mokyklos savo ugdytinius aprūpino kito tiekėjo paruoštais EMP. Bemaž 1,5 tūkst. mokinių turinčios Vilniaus Gabijos gimnazijos direktoriaus pavaduotojas Andrius Kniška „Dialogui“ sako, jog kol kas EMP atlieka įprastinę – mokinio asmenybės identifikavimo funkciją ir tarnauja kaip daug nuolaidų teikianti Europos jaunimo kortelė (*European Youth Card*). Pasak A.Kniškos, netrukus EMP pradės tarnauti kaip elektroninis vi-

suomeninio transporto bilietas, bibliotekos skaitytojo pažymėjimas bei elektroninė piniginė.

„Manau, kad daugelį mokyklų sugundė ir šio tiekėjo siūloma automatinė lankomumo kontrolė“, – sako direktoriaus pavaduotojas. Pasak jo, pažymėjimo, kuris mokinių tėvams kainavo 20 Lt, tiekėjai išaiškino, kad mokinių atvykimo ir išvykimo iš mokyklos laiką bus galima užfiksuoti automatiškai – jokių papildomų veiksmų vaikams nereikės atlikti.

„Apie tai, ar ši naujovė pateisino lūkesčius, kalbėti kol kas ankstoka – tai tik pradžia, – „Dialogui“ teigia A.Kniška. – Kai bus realizuotos visos EMP galimybės, galėsime vertinti konkrečiau.“ Direktoriaus pavaduotojas prisipažįsta, kad EMP diegimas jam primena pirmuosius elektroninio dienyno mokyklose žingsnius. „Tuomet irgi buvo daug nuogastavimų – dabar be jo dirbti būtų sunkiau“, – tikina A.Kniška.

Blankai – tik iš ŠAC

Pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintą tvarką, EMP blankų (daugiausia plastikinių kortelių su integruotu nekontaktiniu lustu) ir popierinių mokinio pažymėjimų gamybos, išdavimo ir apskaitos procedūros yra panašios. Vienų ir kitų blankų gamybą organizuoja ir išdavimą vykdo Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras (ŠAC).

EMP blankus įsigyti gali iš anksto juos užsakiusios savivaldybių administracijos, savivaldybėms nepriklausančios mokyklos ir kiti teisę valdyti asmens duomenis turintys juridiniai asmenys. Visose perdavimo pakopose EMP, kaip ir popierinio pažymėjimo blankai, yra griežtai apskaitomi. Kitaip tariant, EMP yra toks pat rimtas dokumentas, kaip ir popierinis.

Ministro patvirtinta tvarka taip pat numato, jog mokykla gali pasirinkti, kokį pažymėjimą naudoti – popierinį ar (ir) elektroninį. Popierinis mokiniams išduodamas nemokamai, elektroninis gali būti išduodamas ir mokamai.

Pasak ŠAC Mokymosi išteklų skyriaus vedėjo pavaduotojos Vandos Kornikienės,

šiomet EMP blankus įsigijo dvi tokią teisę turinčios bendrovės – elektroninio dienyno „Tavo Mokykla“ (TAMO) paslaugą teikianti UAB „NEVDA“ bei skaitmenines technologijas Lietuvos mokykloms kurianti UAB „ID4S“. Pasak V.Kornikienės, EMP blankų yra užsakiusi ir Vilniaus miesto savivaldybė. Juos sostinės valdžia ketina perduoti EMP personalizavimo bei funkcionalumo plėtojimo konkursą laimėjusiai įmonei.

V.Kornikienė „Dialogą“ patikino, kad EMP blankus ŠAC parduoda už savikainą – šiomet po 8,11 Lt.

Prognozuoja poreikio protrūkį

„Naujieji pažymėjimai – kokybiškai visiškai naujas ir gerokai pažangesnis bei saugesnis mokinio asmens dokumentas, kuriame integruota itin daug funkcijų, kurios net negalėjo būti įsivaizduojamos iki šiol galiojančiuose popieriniuose pažymėjimuose. Šiuolaikinė karta kuo toliau, tuo labiau darosi imli naujosioms technologijoms, todėl jos privalo būti integruotos ne tik į patį ugdymo procesą, bet ir į kasdienį jo organizavimą“, – sako Agnė Zalanskaitė, EMP diegiančios įmonės „ID4S“ vadovė.

Pasak A.Zalanskaitės, į šiuo metu išduodamus pažymėjimus įdiegtos pagrindinės funkcijos, tačiau jos bus tobulinamos ir plečiamos. Jau šiais metais pilotinėse savivaldybėse pradės veikti atsiskaitymų sistema, kuri apsaugos vaikų finansus, neleis įsigyti nepilnamečiams draudžiamų prekių ar paslaugų, didžiuosiuose miestuose EMP veiks kaip transporto bi-

lietas. Į visus naujuosius EMP integruota išankstinio telefonų sąskaitų papildymo paslauga, Europos jaunimo kortelė, suteikianti daugiau kaip 600 nuolaidų Lietuvoje ir 60 tūkst. – Europoje. Didžioji jų dalis skirta turiningam laisvalaikiui, mokymuisi bei įvairioms su tuo susijusioms prekėms.

„Šiuo metu pažymėjimuose įdiegtos pagrindinės funkcijos, tačiau jau nuo rugsėjo planuojame pažymėjimus tobulinti. Galimybės tam gali būti įvairios, tačiau konkretūs sprendimai bus priimti tariantis su kiekvienos mokyklos bendruomene. Artimiausiu metu pradėsime diegti saugumo mokykloje ir lankomumo sistemas, taip pat, jau savivaldybių lygmeniu, labai aktualias neformaliojo ugdymo užsiėmimų apskaitos sistemas. Naujieji EMP gali veikti ir kaip nemokamo maitinimo, kitų mokykloje veikiančių programų apskaitos sistema, bibliotekos abonementas, nemokamas el. dienynas ir kita. Svarbiausia, kad visų sistemų diegimas pačiai mokyklai nieko nekainuoja“, – pasakoja A.Zalanskaitė.

UAB „NEVDA“ TAMO projekto vadovės Viktorijos Burlinskaitės teigimu, ateityje EMP paklausa stabiliai didės. Ją skatins sėkmės istorijos ir geri drąsiausių bei novatoriškiausių mokyklų pavyzdžiai. „EMP yra naujovė. Be to, jie nėra privalomi, todėl daug mokyklų šiuo metu tiesiog stebi, kas vyksta aplinkui. Tačiau jau gana greitai, manau, jos išgirs teigiamus atsiliepimus apie EMP ir tuomet pradės masiškai diegti juos savo įstaigose“, – svarsto V.Burlinskaitė. Anot jos, šiais mokslo metais TAMO naujuosius EMP įteiks dar 17-ai mokyklų.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

➤ NUOMONĖ

Edukologijos mokslo nėra!

Kad edukologijos mokslo nėra, pareiškė ne koks nors tikro mokslo neuostęs pilietis, o pats Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. Eugenijus Butkus: „Lietuvoje sukurtas edukologijos mokslas, nors pasaulyje tokios krypties iš viso nėra. Aš aiškinu, kad tai nesusipratimas, netgi skandalas, bet Lietuvoje visi su tuo jau susitaikė ir rašo neva kažkokius mokslinius darbus. Bet iš tiesų ten jokio mokslo nėra.“

Atsakydamas į „Veido“ klausimus profesorius nevynioja į vatą ir savo nuomonės apie mokslo darbuotojus.

Kai žurnalistas konstatuoja, kad pagal Statistikos departamento duomenis Lietuvoje dirbuoja per 18 tūkst. mokslo darbuotojų, ir paklausia, o kiek Lietuvoje yra tikrų mokslininkų, prof. E.Butkus išrėžia, kad tikrų mokslininkų Lietuvoje tėra mažiau nei tūkstantis.

„Jei kalbėsime apie mokslo darbuotojus, didžiausia bėda yra ta, kad nemaža dalis jų neįneša jokio įnašo į mokslą: vieni tenkinasi pedagoginiu darbu, kiti tiria ypač lėtai ir dirba neefektyviai. Taigi apibendrinamas galėčiau teigti, kad tikrų, pastebimų mokslininkų Lietuvoje tėra mažiau nei tūkstantis, arba penktadalis visų popierinių mokslininkų“, – tvirtina Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas.

■ Prof. E. Butkus

➤ NAUJIENOS

Kova su nepilnamečių rūkymu įgauna pagreitį

Nuo sausio 1-osios Lazdijų r. paskelbtos kelios nerūkymo zonos – dūmo traukti negalima Lazdijų ir Veisiejų pagrindinėse aikštėse, parkuose, rekreacinių zonų paplūdimiuose, ten, kur driekiasi dviračių takai, žaidimų aikštelėse.

Nors draudimas rūkyti Lazdijų r. viešose vietose galioja beveik mėnesį, informuojančių ženklų apie tai kol kas nėra. Pasak savivaldybės vadovų, užtrukus 50-ies informacinių ženklų pirkimo viešajam konkursui, juos žadama pastatyti tik kito mėnesio pradžioje.

Policijos pareigūnai sako, kad į rūkalius nerūkymo zonose kol kas žiūri atlaidžiai. „Kol nepažymėtos zonos, mes nebaudžiam. Ispėjam asmenis, kad čia bus nerūkymo zona, ir prašome nerūkyti. Taip pat perspėjame, kad ateityje, jeigu rūkys, gali būti taikoma nuobauda. Numatyta sankcija – įspėjimas arba bauda iki 50 litų. Mūsų tikslas – kad asmenys kuo mažiau rūkytų ir būtent viešose vietose, kad neskatintų kitų, ypač jaunų žmonių, pradėti rūkyti“, – teigia Lazdijų r. policijos komisariato viršininkas V.Vabuolas.

Nerūkymo zonos taip pat paskelbtos Kaune, Šiauliuose, Panevėžyje, Klaipėdoje, Palangoje, Ukmergėje ir kituose miestuose.

„Dialogo“ inf.

Mokytojos Irmos Videikaitės straipsnis „Individualizavimas ir diferencijavimas“ („D.“ Nr. 3) išprovokavo per pusšimtį internautų komentarų. Didžiuma jų – kolegų mokytojų, kurie dėkoja straipsnio autorei („Šaunuolė, puikus straipsnis! Sėkmės kovojant su privalomais marazmais.“; „Ačiū už drąsą!!!“; „Puikus straipsnis! Žaviuosi Irmos stiliumi: juoku pro ašaras, tikslumu ir tiesumu. AČIŪ!“ ir t. t.) ir reiškia pritarimą jos išsakytomis įžvalgoms iš patirties. Keletui internautų, užuot išsakius savo nuomonę apie straipsnyje iškeltą problemą ar pasidalijus patirtimi, svarbiau pasirodė pagėdinti autorę dėl straipsnio stilištos bei žodyno. Susilaukė publikacija ir kelių gimdytojų atgarsių. Internautas *Individualizatorius* nepašyškstėjo pasidalyti savo darbo nuostatomis. Ačiū visiems.

Naudojamės internautų anonimiškai (todėl atvirai) išsakytomis nuomonėmis tikrajai padėčiai paliudyti.

Kaip gera idėja virsta parodija ir farsu

• **Apsimetinėjimas.** Visi individualizavimą, diferencijavimą „imituojame“ tik reikalui esant, nes, visų pirma, tai neduoda geresnių rezultatų („akmens plaukti neišmokyti“), antra, nėra pritaikytų vadovėlių (kiek galima spausdinti, šviesti, dauginti savo lėšomis ir laiko sąnaudomis), trečia, niekas nediferencijuoja ir neindividualizuoja egzaminų, ketvirta – paroje yra 24 val.

• **Amor.** Kiek daug mokykloje niekinių metodikų... Kiek pseudonaujovių, brukamų kaip didžiausias gėris? Ar mokytojas – ponas dievas? Kaip jis pasidalins į 25 dalis? Jei skirs skirtingas užduotis, kaip jas patikrins? Nemiegos pernakt?

• **Ponai ir ponios.** Visi žino apie tą individualizavimą ir diferencijavimą realiaame gyvenime. Juk ir pačius auditorius kažkas audituoja, ir jeigu jie (kartais) vaidina prieš vaikus tikrinami (o kodėl neturėtų?), tai man PRIVALU tai daryti...

Turiu nuliūdinti – nesulauksit, sėdėkit nors mėnesį mano pamokose, dirbsiu taip, kaip manau esant reikalinga dirbti būtent tuo metu būtent su ta klase. Tegul geriau koks tikrintojas rypauja apie mano darbą netikusį nei aš juokindamas vaikus pasirodžius svetimam žmogui paskutiniame suole...

• **Eglė.** Ačiū kolegei Irmai, kuri šiuo atveju įkūnija berniuką iš Anderseno pasakos, garsiai pasakiusį, kad karalius vis dėlto nuogas...

Bet kartu ir baisiai graudu, sunku... KODĖL taip pas mus? VISI žino apie tuos marazmus, akivaizdžius absurdus, bet negali net garsiai pasakyti, kad nesuėstų... Taip ir gyvename IŠKREIPTŲ VEIDRODŽIŲ KARALYSTĖJE... O kiek seminarų apie tai teko išklausti! Bet nė viena jo vedėja nepa-

rodė pamokos, kur realybėje būtų galima pamatyti tą individualizavimą ir diferencijavimą...

Kita vertus, juk tai savaime pamokoje vyksta: kiekvienas mokinytis pasiima tiek, kiek pajėgia / nori / gali; nesupranta, per sunku – ir nepadaro arba prašo pagalbos... Bet juk reikia leisti seminarų „kepėjams“ užsidirbti.

• **Universalios formulės ieškotojas.** Jeigu sistema man nepatinka – aš su ja kovosiu. Jeigu sistema nepriimtina daugeliui – ieškosiu bendraminčių ją pakeisti. Jeigu negali sistemos pakeisti – reikia prie jos prisitaikyti. Jeigu negali sistemos pakeisti – reikia iš jos pasitraukti... (Norint ką nors daryti nemokamai – reikia turėti pinigų gydymo išlaidoms.)

• **Margarita.** Individualizavimas ir diferencijavimas importuoti iš užsienių, kur įmanoma tai daryti, nes, be pagrindinio mokytojo, yra padėjėjas (Švedijoje savo akim mačiau nedidelėje pradinukų klasėje dvi mokytojos padėjėjas). Na o mūsų situacijoje tai yra keiksmazodžiai ir teisingai daro tie, kurie pernelyg nesiplėšo ten, kur nei jėgų užtenka, nei galimybių yra. Tai atlikti gerai galima tikrai ne kiekvienoje pamokoje. O jei ne, reiškia, gera idėja virsta parodija ir farsu...

• **Individualizatorius.** Kaip aš individualizuoju darbą klasėje? Niekaip: dirbu su visais vienodai, net su adaptuotais bendrauju „kaip su Lietuvos vaikais“. Tik prie nelaimingų, labai ryškiai protiškai atsilikusių (tokių nedaug) prieinu atskirai – duodu ką nors padaryti: jie juk nekalti, o pažymio labai nori (vakare prie komp. 15–20 min. – ir užduotys paruoštos, be to – ne pirmi metai mokykloje). Čia atseit užsiiminėju SOCIALIZACIJA. O verstis per galvą ir analizuoti KIEKVIENĄ – dar nuo proto nenušokau.

Kita tema – gabūs vaikai. Bet ne visi „myli“ mano dalyką. Ir gerai daro. Tegul domisi labiau tuo, ką mėgsta. O aš, pajutęs iš kieno nors „meilę“ savo dalykui – tokio nebepaleidžiu: vis nejučia, nejučia kokią įdomesnę užduotį atskirai pakišu (vietoj namų darbų), užduotis sunkinu, taip prisijaukinu ir – pirmyn į konkursus ar olimpiadas, bet savanoriškai, be jokios prievartos.

Viena tikrintoja, pasiklausiusi mano tokių kalbų, paklausė: „O kaip kiti mokiniai?“ Atsakiau: „Niekaip!“

• **Žodžio laisvė.** Irma teisi. Kaip pasakyta straipsnio pabaigoje, kol nėra mokytojo padėjėjo (kas yra vakarų šalyse) ir nėra diferencijuotam darbui mokymo priemonių (kas irgi yra vakarų šalyse), diferencijavimas ir individualizavimas įmanomas tik auditorių ir kitokių tikrintojų klidesiuose. O jeigu dar prisiminus tai, kad vaikai vakarų šalyse maždaug nuo penktos klasės suskirstomi pagal gebėjimus į skirtingas mokyklas (pvz., Vokietija, Olandija) arba pagal pasiekimus patenkama į aukščiau reitinguojamą mokyklą (UK), tai supranti, kad diferencijavimas ir individualizavimas mūsų šalyje įmanomas tik „mėnulio žmonių“ klidesiuose...

• **Tėvas.** Nediferencijuokit, bjaurybės jūs tinginiai, bet išmokykit. Už ką pinigus gaunate. Už rezultatus reikėtų mokėti, o ne už <...>. Vaikai grįžta iš mokyklos nesupratę, ką ten kokia lituanistė vebleno nusiritusi iki savo pačios transo. Šnekėjosi pati su savimi, o klasė darė ką nori. Čia mokymas? Kai vaikas paklausia, toji jo perklausia: „Tu tėvus turi, našlaitis ar visiškai daunas esi?“

• **Tėvui.** Klausimas trumpas: ar galima išmokyti nenorintį išmokyti arba nemokintą? Aš ir tėvas, ir mokytojas, bet daugiausia laiko ir jėgų skiriu tiems, kurie NORI išmokyti, bet nebūtinai yra gabūs...

NAUJIENOS

Gripas toliau puola

Gripas užkariauja vis didesnes teritorijas. Epidemija jau paskelbta Panevėžyje, Alytuje, Prienuose, Rokiškyje, Kaune, Klaipėdoje, Ukmergės, Lazdijų, Akmenės, Joniškio, Radviliškio, Kėdainių, Raseinių rajonuose, Kazlų Rūdos savivaldybėje.

Nuo trečiadienio (01 30) Alytuje dėl gripo epidemijos laikinai pamokas nutraukė 11 iš 17 mokyklų. Ugdymas sustabdytas ir 7-iose Kauno mokyklose. Iki vasario 4 d. nedirbs ir dvi Panevėžio Skaistakalnio pagrindinės mokyklos klasės bei Rožyno pagrindinės mokyklos pradinės klasės.

Atsižvelgdama į visuomenės sveikatos centro specialistų rekomendaciją nuo trečiadienio gripo epidemiją vis dėlto paskel-

bė ir Klaipėdos miesto savivaldybė, nors manoma, kad sergamumas kritinės ribos uostamiestyje dar nepasiekė.

Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu nuo antradienio gripo epidemija paskelbta ir Šiauliuose. Nurodoma, jog, mokinių sergamumui viršijus 20 procentų, klasėse gali būti nutraukiamos pamokos; dėl laikino mokyklų veiklos nutraukimo svarstyti siūloma tuo atveju, jei mokyklos dėl gripo ar ŪVKTI nelanko daugiau nei 50 proc. mokinių.

Didžiausias sergamumas šiomis ligomis užfiksuotas Ukmergės ir Vilniaus rajonuose. Vilniaus mieste sergamumas gripu ir ŪVKTI taip pat labai aukštas – 119,28 atvejų 10 tūkst. gyventojų, – prane-

ša Vilniaus visuomenės sveikatos centras. Tačiau trečiadienį sostinėje epidemijos lygis dar nebuvo pasiektas.

Šiais metais mūsų šalyje gripas jau nusinešė dvi gyvybes.

Gripas siautėja ne tik Lietuvoje, bet ir kitose valstybėse bei kontinentuose. Pa-

vyzdžiui, visose JAV gripo epidemija prasidėjo gruodžio pradžioje, į ligonines paguldyta apie 2200 žmonių, daugiausia iš jų vaikai iki 4 m. ir vyresni nei 65 m. asmenys. Per 2012–2013 m. (nuo spalio 1 d.) gripo sezoną JAV mirė 18 vaikų.

„Dialogo“ inf.

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Ar privalu įspėti, kad suėjus terminui nutrūks ir terminuota darbo sutartis?

Dirbu mokytoja pagal terminuotą darbo sutartį. Numatytas terminas jau čia pat. Gavau pasiūlymą dirbti kitoje mokykloje ir tokio šanso nenoriu praleisti. Tačiau kai dabartinį darbdavį informavau, kad suėjus terminui ketinu išeiti iš darbo, jis pareiškė, jog apie tai privalėjau pranešti raštiškai prieš dvi savaites. Ar tikrai privalėjau įspėti direktorių, kad suėjus terminui nutrauksiu darbo sutartį?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 126 str., suėjus darbo sutarties terminui, darbdavys arba darbuotojas turi teisę nutraukti darbo sutartį. Nė vienai iš šių darbo sutarties nenutraukus, laikoma, kad sutartis tapo neterminuota.

Todėl manytina, jog apie terminuotos darbo sutarties nutraukimą suėjus terminui nei darbdavys darbuotojo, nei darbuotojas darbdavio informuoti iš anksto neprivalo.

Ar priedai už darbą su specialiųjų poreikių mokiniais priklauso visiems su jais dirbantiems mokytojams?

Pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo aprašas numato, jog jei klasėje yra 1–4 mokiniai su vidutiniais, dideliais ir labai dideliais specialiaisiais poreikiais, mokytojams mokamas 5–10 proc. priedas. Ar priklauso tokie priedai pradinėje klasėje, kurioje pagal bendrąsias programas mokosi vienas vidutinių specialiųjų poreikių mokinių, dirbantiems kūno kultūros, muzikos ir dailės mokytojams? Ar teisėta, jog tokį priedą gauna tik visų kitų dalykų vaikus mokanti mokytoja?

Vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-1315 patvirtinto Švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo (2011 07 18) 70 punktu, ikimokyklinio ugdymo įstaigų, bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų mokytojams, priešmokyklinio ugdymo pedagogams, auklėtojams, mokytojų padėjėjams, kurių klasėje (grupėje) ugdomi 1–4 mokiniai, kuriems pedagoginės psichologinės tarnybos arba švietimo pagalbos tarnybos dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų yra nustatę vidutinius, didelius ar labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius, nustatomas 5–10 proc. tarifinio atlygio priedas, o jeigu yra 5 ir daugiau tokių mokinių – 5–20 proc., o mokytojų padėjėjams – 5–15 proc. Tarifinio atlygio priedų dydį, suderinę su darbuotojų atstovais, nustato įstaigos vadovai.

Kadangi jokių išimčių minėtas teisės aktas nenumato, manytina, jog priedai priklauso visiems nurodytose klasėse dirbantiems mokytojams. Mokyklos vadovo sprendimai, kuriais vadovaujantis priedus gauna tik kai kurie tokiose klasėse dirbantys mokytojai, laikytini neteisėtais.

Ar pilnametis mokinytis turi teisę atsisakyti specialiojo ugdymo?

Ar pilnametystės sulaukęs mokinytis turi teisę atsisakyti jam skirto specialiojo ugdymo? Jei taip, tai kokia tvarka reikėtų vadovautis?

Neįgalūs pilnamečiai asmenys, kuriems teismas nenustatė neveiksnumo, turi tokias pat teises kaip ir visi pilnamečiai asmenys.

Tuo atveju, kai suaugęs mokinytis, turintis specialiųjų ugdymosi poreikių, nori atsisakyti specialiojo ugdymo, reikėtų vadovautis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-1775 (2011 09 30) patvirtinto Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašo 11 punktu, kuriame nurodoma, kad specialiojo ugdymosi ir (ar) švietimo pagalbos teikimas nutraukiamas pateikus mokyklos vadovui prašymą raštu. Prašymas turi būti pateikiamas iki einamųjų metų rugsėjo pirmosios dienos. Mokyklos vadovas raštu apie tai turi informuoti Pedagoginę psichologinę ir (ar) Švietimo pagalbos tarnybą.

Kas turi teisę pridėti papildomą valandą?

Kas turi teisę priimti sprendimą, leidžiantį 18 pedagoginio darbo valandų turinčiam mokytojui už metodinį darbą pridėti papildomą valandą? Ar privalu tokį sprendimą priimti mokykloje mokytojų susirinkimo metu? Kiek laiko toks sprendimas galioja?

Vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-1315 patvirtinto Švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo (2011 07 18) 27.4 punktu, mokytojams tarifikuojamos 0,5–3,5 val. (nepriklausomai nuo kontaktinių valandų skaičiaus per savaitę) už šiuos darbus: darbų planavimą, renginių organizavimą, ruošimąsi renginiams, metodinę veiklą, projektų rengimą ir dalyvavimą projektų veikloje, už mokyklos veiklos įsivertinimą, informacinių komunikacinių technologijų diegimo koordinavimą, vadovavimą bendrabučiu, mokomosioms dirbtuvėms, laboratorijoms, vadovavimą meno kolektyvui, turinčiam meninio pajėgumo kategoriją, ir kitus darbus. Valandų skaičių, konkretų darbą ir laikotarpį, suderinę su darbuotojų atstovais, nustato įstaigos vadovai.

Parengė Vytautas STRAZDAS

„DIALOGAS“ KLAUSIA

Naujasis švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis vis dar intensyviai susitikinėja su įvairių švietimo institucijų, asociacijų atstovais, vadovais.

„Kokių išpūdį Jums padarė ministras D.Pavalkis?“ – paklausė „Dialogas“ mokytojams atstovaujančių profesinių sąjungų pirmininkų.

Jam reikės stiprios, kompetentingos komandos

Eugenijus JESINAS,

Lietuvos švietimo įstaigų profesinės sąjungos pirmininkas:

Man ministras padarė malonaus, komunikabilaus ir reikalais besidominčio žmogaus išpūdį.

Bendrasis ugdymas D.Pavalkiui yra nauja sritis, ir man pasirodė, kad ŠMM valdininkai nelabai skuba pateikti ministrui visą reikalingą informaciją, kad šis kuo greičiau įeitytų į vėžes. Pavyzdžiui, ministras neturėjo jokios informacijos, kad Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas bei Vyriausybė įpareigojo ŠMM paruošti atsakymą į žemiausių

gruodžio 14 d. rezoliuciją ir informuoti apie tai valdžios atstovus. Jis nebuvo informuotas ir apie Vilniaus apygardos teismo posėdį dėl Darbo apmokėjimo tvarkos aprašo koeficientų ribų, nors šiame posėdyje ŠMM atstovai pažadėjo pateikti taikos sutarties sąlygas, bet iki šios dienos nepateikė ir dabar teismas skirs posėdį, kuriame byla bus pradėta nagrinėti iš esmės.

Mano nuomone, ministrui reikės stiprios, kompetentingos komandos, be kurios bus sunku. O spręsti, kaip vyks socialinis dialogas, bus galima pagal duotų susitikimo metu pažadų vykdymą.

Tikras inteligentas

Audrius JURGELEVIČIUS,

Lietuvos švietimo profesinės sąjungos pirmininkas:

Labai sunku spręsti apie žmogų, tuo labiau užimančią tokias atsakingas pareigas, po vieno susitikimo. Tačiau pirma nuomonė neišvengiamai susiformavo. Jau žinia-sklaidoje skelbtuose ministro atsakymuose apie ateities planus švietimo srityje trikdė frazės „nenoriu komentuoti“, „išsiaiškinsime“, „neskubėsime daryti“, jos rodė, kad ministras nelabai susigaušo situacijoje švietime ir Vyriausybės, kurios nariu tapo, planuose. „Gyvas“ susitikimas šią nuomonę patvirtino. Dar daugiau. Po susitikimo galvoje kirbėjo mintis, kad p. D.Pavalkis nėra nei politikas, nei švietimo reikalingų žinovas. Tokią nuomonę piršo net neslepiamas ministro nežinojimas, kokių tikslų siekia profesinės sąjungos, ypač prabilus apie Darbo kodekse apibrėžto socialinio dialogo būtinybę.

Kitas išpūdis – apie švietimo problemas naujasis ministras žino „iš bendro išsilavinimo“. Ir nors sunku smerkti vos prieš kelias savaites ministerijai vadovauti pasiryžusį žmogų, nemaloniai nustebino, be abejo, kažkieno pasufleruota nuostata, kad pirmas 100 dienų ministro kritikuoti negalima. Politikos abėcėlė teigia, kad 100 dienų valdžios negali kritikuoti opozicija, tačiau visuomenei ir jai atstovaujančioms organizacijoms šios politinio gyvenimo taisyklės negalioja.

Nesinorėtų, kad pirmas išpūdis pasirodytų bent kiek teisingas, nes pats ministro bendravimo stilius, net jo neverbalinė šneka ir balso tonas išdavė jį esant tikrą inteligentą. Bėlika tikėtis, kad tai leis D.Pavalkiui kritiškai pažvelgti į kai kuriuos kontroversiškai vertinamus naujosios Vyriausybės planus švietime ir beatodairiškai jų nestumti į gyvenimą.

Ne visažinis

Jūratė VOLOSKEVIČIENĖ,

Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos pirmininkė:

Patiko žmogiškasis naujojo ministro bruožas – jis nesi-stengė pasirodyti visažinis, o atvirai pripažino, jog yra sričių, į kurias reikės ne tik įsigilinti, bet ir kurias reikės išstudijuoti.

Tačiau ministras tikisi, jog viceministrų komanda ir socialinis dialogas su profesinėmis sąjungomis padės spręsti problemas.

Žmonių būdai

Garsios aktorės valia jos dienoraščius galėsime skaityti tik praėjus dešimčiai metų nuo jos mirties.

Kitas dar nespėjęs numirti jau visas savo gyvenimėlio smulkmenas būna paskelbęs!

Kęstutis MILIAUSKAS

Nacionalinis egzaminų centras (NEC) paskelbė (01 25) lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos temas. Redakcijai jos atrodo, švelniai tariant, keistokos. Tad skelbiame. Gal kas panorės pasitikrinti savo išsilavinimą bei kompetencijas ar tėvai abiturientams – padėti pasiruošti. Smagių proto mankštos akimirkų! (Linkime neišsinarinti smegenų...)

2013 m. lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos temos

KALBA

1. Kalbininkas Aleksas Girdenis teigė, kad „išnykusi tarmė yra didesnė tragedija žmonijai negu kokio vabaliuko ar gyvūno išnykimas, nes kartu su tarme miršta tam tikras unikalus žvilgsnis į pasaulį, kuris jokioj kitoj tarmėj nei kalboj nebesapasikartos; miršta ir tobuliausias, amžiais gludintas žmogaus dvasios kūrinys“. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
2. Italų kalbininkas Pietras Umbertas Dinis (Pietro Umberto Dini) teigia: mokėti svetimą kalbą reiškia ir pažinti kultūrą, suprasti net ir tai, kas nesakoma žodžiais. Kaip suprantate šią mintį? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
3. Anot Jolantos Zabarskaitės, žiniasklaidoje labai paplitę leksikos, metaforų, palyginimų štapai. Tai rodo ne tik paties rašančiojo ribotumą ir nepagarbą skaitytojui, taip skurdinama kalba. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
4. Kurį šiandienos visuomenės veikėją laikytumėte geriausiu oratoriumi? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
5. Britų kalbininkas Deividas Kristalas (David Crystal) telefono žinučių rašymo žargonizuotu stiliumi nevadina katastrofa, nes taip vaikai įgunda ieškoti savo mintims užrašyti kuo tinkamesnės formos, tad tai prisideda prie didesnio raštingumo ir skatina kūrybingumą. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
6. Poetas Sigitas Geda teigė, kad poezija yra savotiškas bėgimas iš kalbos, nes „normalia kalba“ nedaug žmogus gali pasakyti. Joje nėra jokios ekspresijos, poveikio, nuostatos. Galop – jausmų. Normalia kalba nerašė nė vienas geras poetas. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite, remdamiesi pasirinktų autorių kūryba.
7. Sakoma, kad retorikos mokomasi tik demokratinėse šalyse. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
8. Kokias asmens, šeimos, visuomenės vertybes galime atpažinti iš vaikams duodamų vardų? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
9. Pasaulio universitetuose yra lituanistinių centrų. Pritatykite keletą jų. Kokia jų funkcija, reikšmė puoselėjant lietuvių kalbą?
10. Kalba gali būti ir manipuliavimo priemonė. Kaip ir iš ko atpažinti, kada kalbėtojas manipuliuoja, kaip manipuliavimo išvengti? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.

11. Kaip tautinis pasakojimas skleidžiasi šiuolaikiniuose lietuvių kalbos tyrinėjimuose? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
12. Kalbininko Antano Smetonos manymu, didžiausios vidinės grėsmės lietuvių kalbai yra šie kraštutinumai: kalbos kitimo stabdymas ir standartinės kalbos griovimas. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
13. Kodėl archajiška, panaši į sanskritą lietuvių kalba gali tapti vienu svarbiausių Lietuvos įvaizdžio ženklų? Savo įžvalgas pagrįskite pavyzdžiais.
14. Kaip kalbos norminimo tendencijos priklauso nuo istorinio laikotarpio? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
15. Kodėl galima teigti, kad kalba yra laiko saugykla? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.

LITERATŪRA (KULTŪRA)

1. Anot literatūrologo, rašytojo Regimanto Tamošaičio, „atsiremami į klasiką mes daromės tiesūs, teisingi, mūsų mintis atranda tikrąsias vertybes ir per jas randame kelią į kitą žmogų“. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
2. Sakoma, kad Patarlių knygą (Senajame Testamente) buvo gerai įsiskaitęs „tėvas mūsų“ – Donelaitis. Argumentuotai pagrįskite šią mintį.
3. Literatūros tekstas, kaip „tam tikras autoriaus kreipimosi į pasaulį būdas“, gali įsirašyti į bendrą kultūrinį kontekstą arba formuoti jam atsvarą. Pristatykite iš bendro kultūrinio konteksto išsiskiriančių šiuolaikinės lietuvių literatūros kūrinių.
4. Anot literatūros tyrinėtojo Vytauto Kubiliaus, lietuviškas autobiografijos žanras išskysta į iliustratyvius buities aprašymus, gimtųjų vietų peizažus, gražbylingus pasigėrėjimus savimi, stokoja viską perfiltruojančios intelektualinio suvokimo jėgos, tebėra psichologiškai drovus.
- Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
5. Pasakojimas apie keliavimą – tai visų pirma pasakojimas apie jausmus, „vidinę“ tikrovę. Kaip vaizduojama „vidinė“ tikrovė skirtingų epochų kelionių literatūroje?
6. Kurį Lietuvos literatūros autorių pristatytumėte Nobelio literatūros premijai ir kodėl? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.

7. Senoji literatūra suteikia galimybę praeityje rasti ir plėtoti vertybes, kurios būtų svarbios dabartyje. Pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.
8. Laima Arnatkevičiūtė teigia, kad „eseistika savo prigimtimi atviresnė aktualybėms ir laisvesnė nuo formos varžtų“. Argumentuotai pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.
9. Anot rašytojo Milano Kunderos, romanas yra vienintelė galimybė parodyti, aprašyti, analizuoti žmogiškąją egzistenciją visais aspektais. Argumentuotai pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.
10. Anot rašytojo Josifo Brodskio, tremtis (emigracija) sulėtina stilistinę rašytojo evoliuciją, padaro ją konservatyvesnę. Argumentuotai pagrįskite šią mintį arba ją paneikite, remdamiesi lietuvių išeivijos literatūra.
11. Režisierius Oskaras Koršunovas interpretuodamas poeto, tautos tribūno Justino Marcinkevičiaus dramą ne tik atrado ją kaip dramaturgą, bet ir aptiko paralelių su Šekspyro kūryba, jautė „tą patį kūrėjo mastelį“.

- Kurios Just. Marcinkevičiaus dramos galėtų patvirtinti šią režisieriaus mintį? Savo įžvalgas argumentuokite.
12. Literatūrologė Jūratė Sprindytė sako, kad populiarioji literatūra „nekelia jokių klausimų, bet žino visus atsakymus“. Argumentuotai pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.
 13. Kurie Lietuvos literatūros kūriniai ir kodėl gali tapti operų, miuziklų libretais? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
 14. Kaip ir kodėl šiandienos literatūroje ir kultūroje gaivinamas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės palikimas? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
 15. Maironis sąmoningai formavo Vilniaus – senosios ir amžinosios Lietuvos sostinės – refleksiją. Kaip Vilnius vaizduojamas Maironio ir šiandienos Lietuvos poezijoje?

PATVIRTINTA Nacionalinio egzaminų centro direktoriaus 2013 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. (1.3.)-VI-9

Iki įskaitos – 2 mėnesiai

- Primername, kad lietuvių kalbos ir literatūros įskaita vyks 2013 m. kovo 25, 26 dienomis. NEC atkreipia dėmesį, kad pagal įskaitos programą mokiniai ir mokytojai gali suformuluoti savo temas remdamiesi Bendrąja programa ir atsižvelgdami į regiono ypatumus arba mokinių tiriamuosius darbus.
- Įskaitoje yra vertinamas pasirengimas kalbai, viešasis kalbėjimas ir atsakymai į klausimus. Savo viešosios kalbos planą mokiniai turės įteikti savo mokytojui ne vėliau kaip prieš savaitę iki įskaitos vykdymo dienos. Įskaitos vykdymo dieną kiekvienas mokinys pasirinkta tema turės kalbėti apie 10 min. ir 3–5 min. atsakinėti į klausimus.
- Galutinis įskaitos įvertinimas – balas – nustatomas pagal taškų ir balų atitikmenų lentelę, kuri yra pateikiama Lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos programoje.

NEC ir „Dialogo“ inf.

POŽIŪRIS

Sprendimai turi būti visiškai kitokie!

Vytenis PAULAUSKAS

Juodosios pranašystės

Ekonomistai, finansų analitikai, bankų ekspertai ir kiti „juodieji pranašai“ aiškina, jog mažėjant gimstamumui ir ilgėjant žmonių gyvenimo trukmei ateityje truks darbo jėgos, todėl esą būtina ilginti pensinį amžių, priešingu atveju, pensijos būsiančios juokingai mažos ir jų vargiai užteks komunaliniams mokesčiams susimokėti. Verslininkai prie viso to prideda, kad, mažėjant darbo jėgos, reikia darbo savaitės trukmę pailginti iki 78 val. per savaitę.

Tokie argumentai iš pirmo žvilgsnio atrodo įtikinamai, tuo labiau kad juos nuolat kartoja ne tik Lietuvos, bet ir kitų šalių politikai ir ekspertai.

Bet juk tokia demografinė situacija, kai gimstamumas mažėja, o gyvenimo trukmė ilgėja, tęsiasi jau ne vieną dešimtmetį. Tačiau, nepaisant to, priešingai negu pranašauja ekspertai, nedarbas ne mažėja, bet visose šalyse nuolat didėja. Kai kuriose šalyse nedarbas, ypač jaunimo, pasiekė katastrofišką mastą: pusė jaunų darbingo amžiaus žmonių neturi darbo, o politikai priima absurdišką sprendimą – vis labiau ilginti pensinį amžių.

Šiuo atveju politikai ir jiems patarinėjan-

tys ekspertai neįvertina kelių esminių aplinkybių – kad darbo našumas nuolat kyla daug didesniais tempais negu ilgėja žmonių gyvenimo trukmė ir negu mažėja potencialių darbuotojų darbo rinkoje skaičius. Dėl didėjančio darbo našumo daug mažesnis darbuotojų skaičius pagamina daug didesnę bendrąją vidaus produktą. Todėl – priešingai negu teigia ekspertai ir politikai – darbo rinkoje susidarė ne darbo jėgos trūkumas, bet jos perteklius ir jis nuolat didėja proporcingai darbo našumo kilimui.

Todėl ir sprendimai, norint išspręsti nedarbo ir kitas visuomenėje egzistuojančias problemas, turi būti priešingi negu tie, kuriuos daro tiek Lietuvos, tiek ir kitų valstybių valdžios – reikia pensinį amžių ne ilginti, bet trumpinti, o mokytojus išleisti į pedagoginę pensiją turint 25 metus pedagoginio darbo stažą.

Dėl didėjančio darbo našumo mažėjant darbo vietų skaičiui gamybos, paslaugų sektoriuje, reikia mažinti nedarbą steigiant daugiau darbo vietų švietimo, kultūros srityje, išlaikant mažas mokyklas ir mažinant mokinių skaičių klasėse.

Žinoma, norint tai padaryti, būtina spręsti valstybės finansines problemas visai kitaip negu tai daroma dabar. Jeigu augant darbo našumui atitinkamai didėtų ir dirbančiųjų at-

lyginimai, tai, net ir esant tiems patiems mokesčių tarifams, pajamų ir mokesčių į valstybės biudžetą būtų surenkama daugiau. Tokiu atveju nebūtų problemų ir su valstybės biudžeto surinkimu, ir su švietimo finansavimu.

Egzistuoja mitas, kad, norint gerai finansuoti biudžetinę sferą, reikia labai daug dirbančiųjų. Jeigu tie dirbantieji gaus labai mažus atlyginimus ir todėl mažai mokės mokesčių, valstybės biudžetui iš tos dirbančiųjų kiekybės jokios naudos nebus. Gerą švietimo finansavimą gali užtikrinti tik normalios dirbančiųjų algos, atitinkančios esamą darbo našumo lygį, ir normalūs mokesčių tarifai.

Reikia priešintis mokesčių mažinimui

Keista yra profsąjungų pozicija. Susidaro įspūdis, kad jos patiria didžiulį malonumą besipešdamos tarpusavyje. Daug energijos pareikalauja kova su kokios nors mokyklos direktoriumi arba rajonų savivaldybėmis. Kovos rezultatai dažnai būna nuliniai, nes nei mokyklos direktoriai, nei rajonų savivaldybės neturi galios spręsti visos valstybės, o tuo pačiu ir švietimo finansinių problemų. Tačiau kai reikia spręsti strateginius švietimo finansavimo uždavinius valstybiniu mastu Triša-

lėje taryboje, visas profsąjungų ryžtas kažkur dingsta ir daromos klaidos. Darbdaviai neidami į jokių kompromisus labai agresyviai siekia savo nuostolius, patirtus dėl minimalaus atlyginimo didinimo, kompensuoti valstybės sąskaita – mažinant mokesčius ir keliant neapmokestinamąjį minimumą.

Jeigu Ministro Pirmininko A.Butkevičiaus sudaryta darbo grupė, kuriai ir iškelta užduotis sumažinti mokesčius, įvykdys verslininkų reikalavimus, mokytojai ateityje geresnio švietimo finansavimo tikėtis negali.

Deja, profsąjungos, matyt, nesuvokdamos elementarių dalykų, šiuo atveju solidarizuojasi su verslininkais ir pritaria mokesčių mažinimui. Bet juk daugelis profsąjungų atstovauja biudžetinėms organizacijoms. Švietimo profsąjungos laikomos ypač stipriomis. Nejaugi jos, jų lyderiai, atstovaujantys labiausiai išsilavinusiai visuomenės daliai, nesupranta, kad vienintelis švietimo finansavimo šaltinis yra mokesčiai. Todėl, norint, kad švietimo padėtis gerėtų, kad nereikėtų dar daugiau mokyklų uždarinėti, mokesčius reikėtų didinti arba bent jau palikti esamus mokesčių tarifus. Mokesčių mažinimui profsąjungos, kovodamos už švietimo interesus, privalo visomis jėgomis priešintis.

PIRLS 2011 tyrimo rez

„Dialogas“ kreipėsi į keletą šalies pradinių klasių mokytojų, aukštų švietimo sistemos pareigūnų bei edukologų su prašymu pakomentuoti ne itin džiuginančius PIRLS 2011 tyrimo rezultatus.

Primename, jog PIRLS 2011 tyrimas rodo, kad Lietuvos ketvirtokų gebėjimas skaityti ir suvokti grožinę literatūrą bei informacinio pobūdžio tekstus ir toliau smunka.

- Kas lemia Lietuvos moksleivių pasiekimų lygio prastėjimą?
- Ką reikėtų keisti?

Jau paskelbėme (Nr. 4) švietimo ir mokslo ministro Dainiaus Pavalkio, dr. Prano Gudyno, mokytojų Sigito ir Astos Žaludų įžvalgas.

Šiame numeryje pradėdame publikuoti „Dialogo“ klausimų apie PIRLS išprovokuotą fundamentalų ir aistringą prof. habil. dr. Gedimino Merkio straipsnį apie „aksominį vaikystės genocidą“ XIX amžiaus Lietuvoje.

Taip pat skelbiame dviejų pedagogų ir Ugdymo plėtotos centro direktoriaus G.Vaidelio nuomones.

Kinta vaikų elgesys

Evaldas TAPUTIS,

Marijampolės Mokolų mokyklos-darželio mokytojas metodininkas

Nemanau, kad dabartiniai mokiniai skaito daug mažiau negu tai darė mokiniai prieš 10 ar kiek daugiau metų. Toks skirtumas galbūt išryškėtų lyginant juos su dabartiniais 40-mečiais ar 50-mečiais. Tačiau palyginęs dabartinius mokinius su tais, kuriuos mokiau prieš 10 ir daugiau metų, pastebiu keletą ryškesnių jų elgesio pokyčių.

Dauguma dabartinių mokinių geba sukaupti dėmesį vienai veiklai tik labai trumpam. Hiperaktyvumas, neramumas, nuolatinis judėjimas ar „atsijungimas“ nuo realybės – daug dažniau dabar klasėje pasitaikantis reiškinys. Tačiau skaitymo užduotys reikalauja dėmesio koncentracijos, o tai daug kam – sunki užduotis.

Kita galima prastėjančio vaikų gebėjimo skaityti priežastis – kalbos skurdumas ir bendravimo įgūdžių stoka. Tam įtakos gali turėti šeimos nusistovėjęs (ne)bendravimo stilius: visi užsiėmę, „pasinėrę“ į įvairius ekranus, nesusitinka prie bendro stalo, kartu nepoilsiauja, neskaityto knygų...

Kita vertus, šios problemos nesvetimos ir daugeliui kitų civilizuotų valstybių, nors ne visose vaikų skaitymo rodikliai keičiasi blogia linkme.

Pastebėjau, jog dabartiniais vaikams vadovėlių tekstai dažnai nesukelia tokių minčių,

asociacijų ir jausmų, kaip tai būdavo anksčiau. Dažnokai mokiniai nesuvokia pasakojimo konteksto, jiems trūksta asmeninio patyrimo, tekstą sunku susieti su gyvenimu. Todėl manau, jog tekstus vadovėliams reikėtų parinkti ypač subtiliai ir, atsižvelgiant į visuomenės pokyčius, nuolat atnaujinti.

Aišku, nuolatinės reformos, pokyčiai mokykloje, nusistovėjusios mokinių pasiekimų vertinimo sistemos nebuvimas gerinti švietimo kokybės nepada. Paradoksalu – pamokose diegiami vis daugiau naujovių, vis dažniau naudojame įvairias interaktyvias technologijas, bendravimą ir bendradarbiavimą skatinančius metodus, daug mokytojų gerina savo kompetencijas ir naujina mokymo būdus, tačiau rezultatus turime tokius, kokius turime...

Nemažos įtakos vaikų skaitymui gali turėti ir kokybiškų spaudos leidinių, TV laidų vaikams trūkumas, kompiuteriniai žaidimai, mobilieji telefonai, internetiniai bendravimo būdai ir kitos priežastys. Bet tai tik prielaidos. Vis dėlto, manau, jog kokybiškas bendravimas šeimoje, laisvalaikio leidimas drauge, ugdymas per patyrimą, šeimų skaitymo įpročių formavimas, kultūros renginių lankymas, aiškios švietimo sistemos krypties ir būdų matymas didintų visuomenės intelektualines galias, o kartu didintų vaikų norą skaityti, gerintų gebėjimą analizuoti bei interpretuoti skaitymo procese gaunamą informaciją.

Nereikėtų labai dramatizuoti

Giedrius VAIDELIS,
Ugdymo plėtotos centro direktorius

Visų pirma norėčiau išsakyti savo nuomonę apie mūsų reakciją į pastabas, šiuo atveju į tyrimą. Mes nemokame ramiai išgirsti pastabų ar vertinimų. O dar jeigu jie blogesni už kaimynų... Štai pasirodė tyrimų rezultatai – ir iš karto bandome surasti neigiamus aspektus, tada ieškome kaltų, išplakame vieni kitus ir po to gydome žaizdas. Užtuoj ramiai įsivertinę, kodėl taip yra, identifikavę problemą ir nuosekliai, valingai dirbame.

Taiigi, mano manymu, tarptautinių tyrimų rezultatų nereikėtų labai dramatizuoti, nes mūsų rezultatai statistiškai reikšmingai aukštesni už tarptautinį vidurkį, lenkiame tokias šalis kaip Norvegija, Prancūzija, Ispanija ir kt. Daugiau dėmesio reikėtų skirti nacionaliniams tyrimams, nes tam tikrus skaitymo aspektus, specifines skaitymo problemas jie gali parodyti geriau nei tarptautiniai. Nacionaliniai tyrimai parodytų, ar pasiekėme tai, ko siekėme (tarptautiniai ne visada tiria tai, kas apibrėžta mūsų Bendrosiose programose, kitaip tariant, dėl ko susitarta). Kiek žinau, nacionaliniai tyrimai yra atlikti 2012 m. pavasarį ir greitai laiku turėtumėm gauti apibendrintus duomenis.

Apie mokinių pasiekimus, jų kritimą, jų problematiką jau seniai ne tik kalbame, bet ir įgyvendiname įvairias priemones: atnaujintos programos, tobulinamas procesas, iš esmės peržiūrimas pedagogų rengimas, kvalifikacijos tobulinimo sistema. Daug ES paramos nukreipta į pedagoginių bendruomenių kompetencijų stiprinimą.

Apibendrinant galima pasakyti, kad galimos žemų skaitymo rezultatų **PRIEŽASTYS** yra:

1) nepakankama mokinių ir suaugusiųjų motyvacija:

- nepakankamas skaitymo veiklos reikšmingumo įsisąmoninimas;
- nepakankamai autentiškos mokymosi situacijos;
- tik filologams uždedama atsakomybė išmokyti skaityti;

2) ugdymo proceso organizavimo trūkumai:

- neaiškūs vertinimo kriterijai;
- nepakankamas arba ne laiku suteikiamas grįžtamasis ryšys (vertinimas);
- kiekybe grįstas mokymas („išeinamos“ temos, vadovėlis);
- nepakankama nagrinėjamų tekstų įvairovė, kartais net morališkai pasenę tekstai, užduotys;
- pats procesas nuobodus ir neįtraukiantis.

Galimi **SPRENDIMAI:**

- visais lygiais susitarti, kokias priemones skaitymo gebėjimams pagerinti vykdysime, apibrėžiant konkrečius atsakinguosius ir terminus;
- vykdyti nuoseklias, kryptingas, tęstines mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programas;
- tobulinti vadovėlių autorių, vertintojų kvalifikaciją;
- tobulinti mokytojų kompetencijas atsirinkti mokymo priemones, taikyti įvairias metodus, mokymo strategijas;
- atlikti išsamesnę skaitymo turinio (tekstų, užduočių, mokymosi ir vertinimo bei įsivertinimo veiklų) analizę siekiant įvertinti, ar jis vienodai palankus mergaitėms ir berniukams, ar sudaro palankias galimybes aukštesniesiems mąstymo, suvokimo gebėjimams ugdyti;
- organizuoti įvairias skaitymo akcijas, įtraukiančias, motyvuojančias tiek moksleivius, tiek jų tėvus.

Dejavimo daug, pažangos mažai

Liuba STANKEVIČIENĖ,

Marijampolės Jono Totoraičių pagrindinės mokyklos pradinio ugdymo mokytoja ekspertė, švietimo konsultantė

Apmąsčiusi ir su kolegėmis aptarusi „Dialogo“ klausimus manau, kad moksleivių skaitymo prastėjimo priežasčių yra visuose lygiuose.

Skaitymo skatintojo vaidmenį turėtų prisiminti ne tik mokykla, bet ir pati valstybė. Šiam klausimui didelį dėmesį turėtų skirti televizija,

radijas, spauda. Anglijoje, pavyzdžiui, per TV vyksta knygų aptarimai, populiariausių knygų rinkimai, diskusijos... O ką matome Lietuvoje? Neprisimenu nė vienos tokios laidos per pastaruosius metus. Per minėtus informacijos kanalus išgirstame tik populiariausių knygų rinkimų akcijų nuotrupas...

Ar padeda ugdyti gerus skaitymo įgūdžius pradinių klasių vadovėliai?

Štai skaitymo vadovėlis „Šaltinis“: jame pateikiami tekstai – vaikams neįdomūs, sunkūs, daugelis jų išversti iš užsienio kalbų, tuose tekstuose – sudėtingi, dažnai aiškinimo reikalaujantys terminai, nesuvokiami vardai.

4 kl. skaitymo vadovėliuose tekstai per ilgi. Jų skaitymas atima 30–35 min. pamokos laiko. Kada nagrinėti, kurti klausimus, analizuoti ir vertinti veikėjų poelgius, reikšti savo nuomonę? O jei dar mokiniai skaito lėčiau, prastiau?

Kaip dirbant su tokiais vadovėliais sudominti mokinį skaitymu? Nerealu.

Ne viską padaro ir mokytojai. Pamokose mažai laiko skiriama tekstų nagrinėjimui, aptarimų strategijoms. Mažai dėmesio mokytojai skiria diskusijoms, nuomonių reiškimui. Vis dar „bėgama“ per vadovėlių puslapius, užtuoj atsižvelgus į konkrečias BP nurodomas gaires. Naujas ugdymo turinys tikrai suteikė mokytojui daug laisvės ugdymo kokybei užtikrinti. Tik, ko gero, trūksta noro keistis ir keisti, būti lankstesniems.

Manau, kad mažai dėmesio pamokose skiriama formuojamajam vertinimui: reikėtų nuolat formuluoti aiškius, konkrečius užduočių vertinimo kriterijus, atliktas užduotis dažniau aptarti, mokyti mokinius mažais žingsneliais siekti pažangos.

Regis, pamirštama, kad pradinukams labai svarbu turtinti žodyną, nes aukštesnėse klasėse ši spraga tik didės. Kuo daugiau vaikui skaitoma balsu, tuo jis vėliau geriau skaito. Tai taikoma ir mokyklai.

Mes, mokytojai, turėtume ne tik lavinti savo ugdytinių skaitymo įgūdžius, bet ir akcentuoti vaikui skaitymą savo malonumui. Ne liepti jam, o patarti. Ir tėvams susirinkimų metu reikėtų patarti, kaip skaityti, kad vaikui būtų įdomu ir malonu. Juk didžiausią įtaką vaikui, be abejo, daro šeima. Skaitytojas pradeda formuotis klausydamas tėvų jam sekamų pasakų, skaitomų knygelių, jų aptarimo.

Na, o pati silpniausia, mano nuomone, „vieta“ yra metodai, skatinantys kritiškai mąstyti. Tik visai neseniai mūsų mokyklose pradėta domėtis visuminiu ugdymu, kuriame vyrauja puikios mąstymo strategijos, metodai, atskleidžiantys ir ugdantys mokinio asmenybę.

Nenoriu nieko įžeisti, bet mokytojų klausimai, kuriuos vis girdžiu susitikimų metu, verčia manyti, kad dejavimo mokyklose daug, o pažangos mažai. Tai, žinoma, taikytina ne visiems.

ultatai: kaip vertinate?

POŽIŪRIS

„Dialogo“ redakcijos paklaustas, kaip vertina prastėjančius lietuviukų skaitymo gebėjimus (tyrimas PIRLS 2011), profesorius Gediminas Merkys „pratrūko“. Savo straipsnyje mokslininkas be konformistiško kinkų drebinimo atidengia „tektonines“ Lietuvos švietimo sistemos ydingumo plokštes, glūdinčias socioekonominės ideologijos ir politikos lygmenyje.

Ir tai ne iš tuščio. G.Merkio vadovautai tyrėjų grupei yra tekę gilintis į PIRLS 2006 matavimų Lietuvos duomenis. Yra parengta kelių šimtų

puslapių ataskaita*, suformuluotos išvados ir rekomendacijos.

„Visa, ką toliau pasakysiu, yra ekspertinė nuomonė, turinti interpretacinės hipotezės statusą, – rašo „Dialogui“ mokslininkas. – Nekalbėsiu apie konkrečius PIRLS skaičius ir koeficientus – juos studijavome bent metus laiko. Studijuojant tuos reitingus be sociokultūrinio konteksto rizikuojama paskęsti detalėse ir nepamatyti esmės. Pasidalinsiu apibendrintomis mintimis.“

XXI amžiaus Lietuva: aksominis vaikystės genocidas

Prof. habil. dr. **Gediminas MERKYS**

Pozicijas reitinge lemia sociokultūriniai veiksniai

Skaitymo gebėjimus lemia daug veiksnių – pradedant genetiniais, baigiant kultūriniais.

Viena skaitymui esmingą įtaką darančių veiksnių grupė yra susijusi su civilizaciniais pokyčiais, kompiuterizacija, žiniatinkliu. Minėti dalykai giliai paveikia skaitymo fenomeną, tačiau jie visas šalis veikia daugmaž vienodai. Vadinasi, šalių pasiekimų reitingo dėsningumui ši priežasčių grupė turi mažai įtakos.

Kita grupė priežasčių yra susijusi su konkrečios šalies ar regiono sociokultūrine specifika. Ši grupė veiksnių ir lemia šalies vietą reitinge.

Minėtoje ataskaitoje apie 2006-ųjų duomenis mes suformulavome hipotetinę išvadą: Lietuvos reitingai ateityje palaipsniui turėtų smukti. Pabandėme argumentuoti, kodėl turėtų atsitikti būtent taip, suformulavome konkrečias rekomendacijas, kaip taisyti padėtį.

Nei kas nors bandė tuos argumentus sukritikuoti, nei kas nors mėgino tas rekomendacijas diegti. Švietimo praktikoje niekas nepasikeitė. Ateityje, manau, visuose tarptautiniuose tyrimuose – ne tik skaitymo, bet ir gamtamokslinių pasiekimų, kaip antai TIMSS, – Lietuvos reitingai dėsningai risis žemyn.

Dar riedame iš inercijos

PIRLS 2011 rezultatai nuo ankstesnių mažai kuo skiriasi. Nepaisant pajudėjimo per kelis skalės punktus ir dėl to kylančių virkavimų, šiuo metu Lietuvos reitingai visai neblogi. Maža to, jie nenatūraliai aukšti ta prasme, kad neatitinka kuklaus mūsų šalies socioekonominio, kultūrinio bei socialinio teisingumo būvio. Šie dalykai Lietuvoje smunka žemyn. Bemaž pagal visus gerus rodiklius mes kartu su sesėmis Latvija, Rumunija ir Bulgarija velkamės ES šalių statistikos uodegoje. Bemaž pagal visus blogus rodiklius mes vėlgi kartu su minėtomis sesėmis susikibę rankomis šauname į viršų. Lietuva pagal savo socioekonominį potencialą atsilieka ir nuo daugelio kitų regionų – nuo Amerikos žemyno valstybių, nuo kai kurių Tolimųjų Rytų valstybių ir pan.

Konstatacija, jog Lietuvos būvis ne kažin koks, reiškia ne liguistą lietuvių savinieką, dėl kurios mus nuolat pagraudena oficiozinė-oligarchinė žiniasklaida, bet atspindi realias tendencijas, objektyvius faktus.

Sakykite, kodėl tokioje suvargusioje šalyje švietimo pasiekimų rodikliai turėtų staugi fontanuoti į viršų? Taip nebūna. Tai, kad mokymosi pasiekimų rodikliai vis dar išsilauko stebėtinai aukštame lygyje, galimai yra istorinės inercijos artefaktas. Iš dalies, matyt, mes vis dar sėkmingai riedame iš sovietinio laikotarpio inercijos.

Kai kas pasakys – dar vienas vargšas nostalgikškai prisiminė lygiavos ir pigios dešros laikus.

Sovietinės santvarkos ir sovietinio švietimo paradoksai

Nostalgija anai santvarkai manęs nekalina. Aš gimiau tremtinių šeimoje. Sibire ilsisi senelių ir plačios giminės palaikai. Labai įdomi buvo santvarka. Golodomoro metu sovietų valdžia numarino berods 7 milijonus savo piliečių, dešimtadalį piliečių apskritai nuolat laikė vergais Gulage, Chruščiovo laikais Novočerkaske kulkosvaidžiais sušaudė taikią demonstraciją, kuri, nešina Lenino portretais ir raudonomis vėliavomis, žygiavo prie vietos valdžios rūmų pasiskųsti mažais atlyginimais ir maisto trūkumu. Žmogėdriška buvo santvarka.

Tačiau ta santvarka nežmoniškai daug investavo į švietimą ir į vaikystę. Investavo ir į kultūrą, kurią, žinoma, suprato savaip. Karo su nacistine Vokietija metu, – beje, būtent tuo metu, kai karo baigtis dar nebuvo aiški, – buvo įkurta SSRS Pedagogikos mokslų akademija, vėliau išaugusi į visą tinklą savarankiškų mokslinių tyrimų institutų (apie juos, tebegyvuojančius Rusijoje ir šiandien, kiek vėliau).

Būtent to baisaus karo metu sovietų mokslininkai sukūrė kiekvienos (!) sovietų tautelės – tegul ir 300 gyventojų beturinčios, tegul ir šiaurėje gyvenančios, tegul ir anekdotuose išjuoktos – gramatiką ir raštiją. Žmogėdrų santvarka stovėjo ant keturių polių. Tai – kolektyvizacija, industrializacija, militarizacija ir kultūrinė revoliucija. Pastarosios paskirtis – pakeisti žmogų, o keičiant žmogų – keisti ir senąją visuomenę. Iš čia begalinė bolševikų meilė švietimui ir iškreiptai nuoširdus rūpinimasis švietimu.

Pokary dauguma žmonių dar gyveno žeminėse ir griuvėsiuose, vadinamieji chruščioviniai daugiabučių kvartalai su šiltu vandeniu ir tualetu kiekviename bute, kuriais dabar bjaurimės, dar nebuvo pastatyti. Tačiau atspėkite, kokie statiniai buvo

gražiausi ir naujausi bet kuriame sovietiniame mieste. Teisingai, *raikomo* arba *obkomo* pastatas ir mokykla – vidurinė, profesinė, dar biblioteka.

Mokykla sovietijoje buvo savotiškas sunaikintos bažnyčios pakaitalas, dvasinis erzacas. Žinoma, sovietinį švietimą subjaurojo išsigimusi ideologija, jos prievartinis diegimas, istorinis melas. Tačiau yra vienas didelis privalumas: sovietinio švietimo niekada nesubjaurojo neoliberalizmo pasaulėžiūros sukeltas dvasinis maras, niekas nebūtų drįsęs pasakyti, kad švietimas yra tik prekė ir paslauga.

Kapitalizmas

Kai 1961 m. sovietai pirmieji pakilo į kosmosą, pasaulį ištiko šokas. Viešojo pasaulio opinija pripažino, jog būtent sovietai turi geriausią švietimo sistemą planetoje. Sovietų abitūra pasiekiamą per 10 metų, o Vokietijoje – per 13. Trejų metų intensyvaus mokymosi trukmės skirtumas tokioje jaunystėje yra žvėriškai didelis. Dešimtmetė abitūra nesutrukdė sovietų išeiviui sukurti *Google* sistemą ir dar nepasiekus Kristaus amžiaus tapti JAV milijardieriumi.

Vėliau Amerika atsigavo nuo šoko ir ją prezidentas paskelbė deklaraciją „Nacija pavojuje“. Deklaracijos esmė – reikia skubiai gelbėti JAV nuo masinio mažaraštiskumo, skirti tikrą ir nuoširdų dėmesį švietimui. Pabrėžiu – ne aukštesniosios, pasiturinčios klasės švietimui, bet VISOS nacionalios švietimui.

Kai aš 1993 m. pirmą kartą metų stažuotei išvažiavau į Vokietiją, neatsistebėjau, kokie santykinai skurdūs ir asketiški tenykščiai švietimo įstaigų pastatai, lyginant su bankais, kazino, prekybos centrais. Patys atgrasiausi pastatai anuomet Vakarų Vokietijoje buvo mokykla ir amerikiečių kareivinės.

Klausiau net kelių vokiečių profesorių: kaipgi taip? Pas mus, laukiniuose Rytuose, kiekviename sumautame miestelyje antras pagal grožį ir dydį pastatas po bažnyčios yra mokykla, ypač jei statyta 1950–1960 m. Vokiečių profesoriai man iš karto ir išaiškino: nesistebėk, atvažiavai į kapitalistinę šalį. Tuo pačiu paprotino, kad ne viskas yra blogai ir ten, iš kur tu, jaunuoli, pas mus atvykai.

Istorinis palyginimas

Mes, kurie baigėme sovietinę mokyklą, prisimename, kaip buvo aprūpinti biologijos ar fizikos kabinetai, ypač senosios statybos mokyklose. Žmogėdrų partija davė įsa-

ymą jūreiviams vežti visokias jūros žvaigždes, kriauklus iš pusiaujo vandenyno dugno, džiovinti ir atiduoti mokykloms. Sumauto provincijos miesto mokykloje biologijos kabinetas tarsi muziejus – iškamšos, tikri griaučiai, žuvis, herbarai, drugelių kolekcijos, muiliažai, didaktiniai plakatai. Kiekvienam nuo pirmūno iki dvejetukininko ant suolo po lęšinę mikroskopą. Tas pats fizikos kabinete: oscilografai, komplektas lempinio radijo aparatų konstravimui, atomų ir molekulių modeliai ir pan. Tas pats geografijos ir chemijos kabinete. Dar mediko kabinetas kiekvienoje mokykloje, o šalia jo – dantų gydytojo. Rugsėį į klasės valandėles ir netgi į pamokas verždavosi sporto mokyklos treneriai – agituodavo į irklavimo, plaukimo, atletikos, imtynių treniruotes. Sportinė apranga, kelionės į varžybas kitoje respublikoje – viskas už dyką. Nemo kamo maitinimo talonai vaikams sportininkams. Pionierių rūmai, jaunųjų technikų ir gamtininkų stotys – šiandien yra sunaikinto švietimo praeitis. Muzikos ir dailės mokyklos dar gyvos, bet nuolat kuriami planai jas uždaryti ar bent jau sujungti, sumažinti. Žinoma, vėliau – 8–9 dešimtmetyje, išsivėpiant santvarkai, ėmė skursti ir sovietinė mokykla.

Padarykime istorinį palyginimą: o kaip mokykla ir vaikas aprūpinami šiandien? Kaip rūpinamasi vaiku? Kokakola ir maistas vertelgų atvežtuose termosuose? Medicina per tą laiką nušuoiliavo į priekį, bet sveiko vaiko šiandien Lietuvoje nebeįmanoma rasti. Ar tikrai vaiko socializacijai svarbiausias dalykas yra mobilusis ir kompiuteris, o mokyklai – plastiko langai?

Paradoksas, bet žmogėdrų santvarkoje kiekvienas vaikas turėjo sąlygas augti sveikas, o kultūrine prasme – sparčiai judėti į priekį, NEPRIKLAUSOMAI nuo savo klasinės kilmės, nuo šeimos ekonominio ir kultūrinio kapitalo, nuo vietovės. O kaip yra šiandien?

Sovietai buvo labiausiai skaitanti nacionalinė pasaulyje. Ne kuo kitu, o būtent istorinė inercija galima būtų paaiškinti stebėtinai aukštus dabartinės Rusijos Federacijos švietimo pasiekimus tarptautiniuose reitinguose. O kaip kitaip juos paaiškinti? Klokite savo versiją. Būtent kultūra yra labai inertiška, rezistentiška, atspari naikinamiam poveikiui iš šalies. Apkrikštijo Jogaila Lietuvą, o liaudies meistras dar XX a. pradžioje pagoniškus žalčius bei augalų motyvus ant krikščionių kryžiaus kalinėja ir drožinėja – po 400 (!) metų.

Švietimas – kultūros dalis. Švietimas yra labai inertiškas. Ant tos gerosios inercijos likusių mes dar ir dabar važiuojame. Tik nebeilgai važiuosime.

Tęsinys – kitame numeryje.

* Su Mokslinio tyrimo „IEA PIRLS 2006 antrinė duomenų analizė“ ataskaita galima susipažinti internete http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/sb/PIRLS_ataskaita.pdf

Pamokų epitetai

Stepas EITMINAVIČIUS

Labai įvairiai reflektuoju mokyklos būtį. Kartais mintį koreguoja aktualūs įvykiai, konkretūs susitikimai ir pokalbiai, kartais mąstymas susijęs su metafizinėmis problemomis – visaip būna. Pastebėjau, jog dabartiniu metu vis galvoju jausdamas visų pedagoginių metų skonį: norisi analizuoti, ieškoti tinkamesnių argumentų, iš šalies žvilgtelti į tai, kuo buvo gyventa. Žinoma, prisiminimai niekada nebūna visiškai objektyvūs – atmintis, kai kurios būdo savybės ima ir pateikia kiek kitaip. Šiuo metu man patinka galvoti apie buvusias pamokas keturiose mokyklose, kuriose dirbau. Mąstau, beje, nepaisydamas chronologinių rėmų.

Nebaigtoji

Rimtas darbas: mokiniai rašo atskiras pastraipas, aš vaikštau ir taisau, konsultuoju. Man atrodė, kad tai šiuo metu tinkamiausia užduotis. Bet po kiek laiko maniškiai atsipalaidavo: vienas kitas dažniau žvilgteli pro langą, vienas kitas atsuka į draugą ir konsultuojasi su juo. Tildau, tildau. Vėl dirba. Vėl ima judėti. Vėl tildau. Staiga pasidarė nemalonu tai daryti. Vadinasi, mano žodžiai visai neveikia, vadinasi, esu judriai klasės daliai (daugumai?) tik diktatorius... Tai kaip aš toliau dirbsiu jų klasėje? Nukentės literatūra, nukentės pedagogika. Žinau, kad tarp jų yra gabių, nuoširdžių, gerbiančių kitą ir pagarbos vertų žmonių. Vien dėl jų turiu susikaupti.

Bet... kabinetas primena, kad šešta pamoka, kad jie prieš tai sportavo. Aš sudėtingai ir nesėkmingai medituojau, jau nebetildydamas, dalis jų – jau drąsesni – paprasčiausiai plepa.

Gal paveiktų tik šuktelėjimas? Bet kad nei jėgų, nei norų nėra. Imu ir tyliai išeinu. Pasidaviau ar tokia forma ką nors kam nors pasakiau?

Daugink lengvai!

9 x 1 =	09
9 x 2 =	18
9 x 3 =	27
9 x 4 =	36
9 x 5 =	45
9 x 6 =	54
9 x 7 =	63
9 x 8 =	72
9 x 9 =	81
9 x 10 =	90

Puikus būdas vaikams lengviau daugybos lentelę įsiminti.

Hamletiškoji

Per tiek daug mokytojavimo metų aš, kaip ir tokio amžiaus mano kolegos, jau atmintinai moku programinių kūrinių svarbiausias scenas, jau žinau, ko ir kaip paklausti, jau esu apsidraudęs, ką keisiu, jeigu pagrindinis scenarijus pasirodys negeras.

Atsimenu ne tik kūrinius, bet ir savo pamokas apie juos. Tai, matyt, yra problemiškas dalykas: viena vertus, galėčiau pasiremti buvusiu patirtimi, jau išmėgintais dėstymo būdais, kita vertus, praeitis nemėgsta kartojimosi. Tokiu atveju imi nusivilti savimi: aha, jau nieko naujesnio nesugalvoji, jau nesi kūrėjas... Priekaištai sau svarbiausi, tik jie mus saugo ir augina.

Šį rytą pamokos apie Hamletą nebijau: keli mokiniai vaidins trumpą dramos epizodą – pagrindinio veikėjo pokalbį su Ofelija. Mergina siuvinėja, nedrąsiai žvilgteli į princą, o šis pasiėmęs mažą stiklinę pučia muilo burbulus. Po to: jei būčiau aktorius / aktorė, ką kaip vaidinčiau... Vieni kitų klausinėja kaip galimų menininkų. Ir mano skatinimas mąstyti: „Ar galėtume teigti, jog šis kūrinys yra per daug ištęstas?“

Esu kabinete. Iki pirmos pamokos dar visa valanda. Žiūriu pro langą, mąstau. Kažkas prie durų sukrebžda. Martynas. „Aš išmokau Hamleto monologą atmintinai originalo kalba. Gal tiktų šiai pamokai?“ Dėkui, be abejo, tiktų. Klausausi, stebiuosi, džiaugiuosi. Martynas: „O gal kabineta truputį sugriaukime? Na hamletiškesnį padarykim. Jeigu sutiksit, aš viską pats...“ Sutinku, aišku, sutinku.

Po pamokos dalis dar nesiskirsto, dar stovi ir tyli ar energingai diskutuoja.

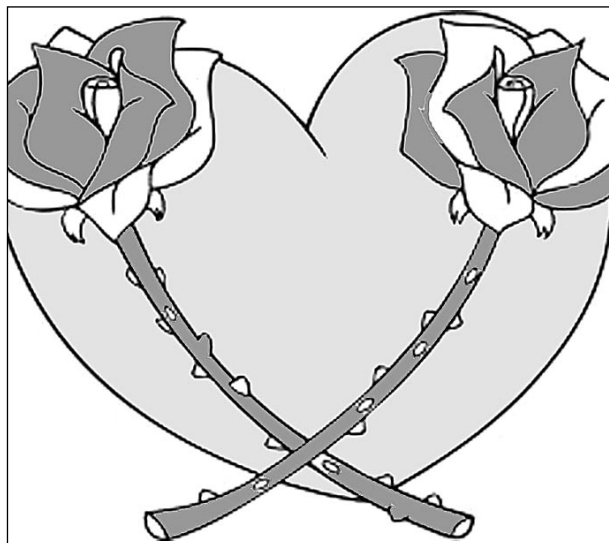

Gydančioji

Buvo toks ypatingas laikas: Lietuva jau kinta, jau aiškėja laisvės kontūrai. Susidomiu bendradarbiavimo pedagogika. Važiuoju į Sankt Peterburgą (tada – Leningradą) pas garsų rusistą Eugenijų Iljiną. Prisimenu pamoką: provokuojamos situacijos, provokuojamas mokinio galvojimas ir labai energingas mokytojas – veikiantis, besikreipiantis į visus ir į kiekvieną atskirai. Man toks bendravimo pobūdis, toks pamokos modelis buvo labai priimtinas. Jaučiausi esąs savo vietoje, galintis veikti meniniu žodžiu.

Tuomet atrodė, kad, be rimtų diskusijų apie žmogaus ir meno prigimtį, turėtų būti kažkas konkretesnio, kas galbūt ilgesnį laiką gins jauną asmenį. Prisimenu gražų sutapimą: rengėme kompoziciją pagal Salomėjos Nėries eilėraščius ir sužinojome, kad mokykloje svečiuosis latvių mokytojų grupė. Kasdienybės grimasos: pamokos, kurioje bus ir latvės, mokančios savo gimtosios kalbos, išvakarėse sutinku savo mokinį, gerokai išgėrusį alaus. Rytoj jis skaitys Nėrį, o šiandien palydėtas namo su ašaromis kalba apie tai, kad nenori gyventi, kad jo mylimoji susirgo vėžiu, kad motina išėjo pas kitą, kad tėvas beveik visada girtas. Gana ilgai pas jį prasėdėjau. Kitą dieną jis springdamas deklamuoja „Prie šaltinio“, kitą dieną mes dainuojame „Grįšiu“, kitą dieną latvės mokytojos suklusios tyli.

Labai tikėjau tokiomis pamokomis, o dabar apie tai galvodamas sutrinku. Kodėl? Gal kad rinkos pedagogika mėgaujasi negatyvia žmogaus prigimties puse, mėgina pateisinti skundimus, šmeižtą ir nepagarbą.

Empatiškoji

Jono Biliūno novelė „Ubagas“ – su devintokais pamėginsime ją suprasti įsijausdami į kito vaidmenis. Pamėginsime – tai mokytojo noras, o kaip reaguos mokiniai, kol kas (o gal visada?) neaišku.

Petrą Sabaliūną vaikai išvaro iš namų – ši situacija mus patikrina. Kaip jaučiasi išvartysis, kaip jaučiasi tie, kurie išvarė? Mokiniai kalba remdamiesi tuo, kas kūrinyje pasakyta ir kas nepasakyta. Įsivaizduoja, spėlioja, argumentuoja – jiems padeda jų pačių patirtis. Man, mokytojui, tai irgi labai svarbu. „Ar galėtume teigti, kad kalbama apie žmones, kurie dėl tokios situacijos visiškai nekalti?“ – klausiu lyg ir jausdamas, kokie bus atsakymai. Klydau. Užvirė diskusija, kuri parodė, kad dabartinė kasdienybė padeda kitaip suprasti ir „Ubagą“.

Toliau pagal planą: kaip apie šį kūrinių kalbėtų tėvai, kaip literatūros mokslininkai, kaip žurnalistai. Pamoka, jaučianti modernias technologijas: padeda internetas, padeda multimedija.

Bet nemąstyčiau apie tai, jeigu visai netoli mūsų – Utenos Adolfo Šapokos – gimnazijos nebūtų socialinės globos namų...

Teatro pamokose apie tėvų paliktus vaikus

Rūta ČESNIENĖ,

*Vilniaus Senvagės gimnazijos
lietuvių kalbos ir teatro mokytoja*

„Svetur duonos kąsnio ieškoti išvykę emigrantai dažnai namuose palieka tai, kas jų gyvenime svarbiausia, – vaikus. Toli atsidūrę tėvai jais rūpinasi, kaip išgali, bet net ir viskuo aprūpinti vaikai jaučiasi palikti likimo valiai.“

Tai tik viena citata iš daugelio straipsnių apie emigrantų paliktus vaikus. Iš tiesų mūsų pasaulyje, kur materialinės vertybės ima dominuoti, kai pasidaro labai svarbu neatsilikti nuo kaimyno, giminaičio, turinčio ir tą, ir aną, kai dažnam išgyventi nėra lengva, žmonės traukia į kitas šalis ieškoti laimės. Juk kažkam ten pasisekė, kažkas užsidirbo – taip norisi girdėti ir pasakoti sėkmės istorijas... Tada žmogus taria: „Ir aš važiuosiu, dirbsiu ir užsidirbsiu, siųsiu vaikams, tėvams pinigų...“ Dažnas negali kartu pasiimti šeimos, tad tenka palikti vaikus giminaičių, pažįstamų, kaimynų globai ar net visiškai vienus... Tokių paliktų vaikų su visu rinkiniu problemų turime kiekvienoje mokykloje.

Apie tai kalbėjomės, diskutavom per teatro pamokas su gimnazistais ketvirtokais. Supratom, kad šiandien tai kaip niekad aktuali tema ir reikia apie ją kalbėti garsiai. Pasiūliau savo mokiniams spektaklio „Reisas 352“ (autorė Vita Nedzveckaitė) scenarijų, kaip priemonę prabilti apie emigraciją teatro meninės raiš-

kos priemonėmis. Per pamokas kūrėme etiudus emigracijos tema, bandėme įsijausti į išvykstančiųjų savijautą, ieškoti motyvų, pateisinimo, kodėl žmogus visgi ryžtasi palikti namus, artimuosius, savo vaikus. Dirbdami su menamais daiktais stengėmės pajusti nuobodus, monotoniško darbo fabrikę, prie konvejerio, atmosferą. Stengėmės parodyti, kaip iš pradžių buvusius moterų socialinius, kultūrinius, moralinius skirtumus ištrina konvejeris, kaip jis sulygina visus.

Ypatingi vaidmenys spektaklyje teko

dviem lėlėms (jas sukūrė mokytoja Ligija Kavaliauskienė). Tai tėtis ir mama. Jie lyg tėvų šešėliai, statistai, manekenai, kurie tik nebyliai stebi savo vaikų savarankišką gyvenimą. Vaikai tėvų ilgisi, juos sapnuoja, žaidžia su lėlėmis tėtį ir mamą, bando kopijuoti šeimos elgesio modelį, – bet svarbiausiais gyvenimo momentais tėvų šalia nėra, tai tik lėlės, iškamšos, kurios nei priglaus, nei nuramins sunkią minutę, nei patars. Tik lėlės mato, kaip vaikai auga, bręsta, o tikrieji tėvai tiesiogiai nedalyvauja savo vaikų gyvenime, nefor-

muoja jų vertybių. Jie tik siunčia pinigus, su kuriais vaikai nemoka elgtis.

Teatro pamokų ciklas emigracijos tema virto mokinių projektu – spektakliu. Į kūrybinį procesą įsitraukė beveik visa ketvirtokų teatro grupė ir net keli trečiokai. Vieni mokiniai analizavo, kūrė vaidmenis, kiti buvo atsakingi už scenos apšvietimą, garso takelį, gamino dekoracijas, rūpinosi rekvizitu. Iš viso šiame kūrybiniame procese dalyvavo 22 gimnazistai.

Manau, kad tokia teminė veikla per teatro pamokas yra prasminga ir įtraukianti.

Mokiniamis nelieka laiko pasyvumui

Klausimai, derybos, teismas

Lietuvių literatūros pamokos pradžioje dažnai pateikiamas **įvadinis klausimas**, kuris, atrodo, yra paprastas, bet reikalauja gana motyvuoto atsakymo. Pavyzdžiui: „Kas lėmė egzistencializmo atsiradimą?“ Tada gilinamasi į to meto (XX a. pradžios) gyvenimą. Sudedi pliusus prie teiginių ar atskirų minčių ir užrašai atsakymą: „Du pasauliniai karai ir žmogaus tragiškas likimas kėlė gyvenimo prasmės klausimą, o situacijos beprasmiškumą savo kūriniuose atskleidė rašytojai, teigdami, jog žmogaus veikla yra prasmingos egzistencijos pagrindas bei visų vertybių matas.“

Dažnai tenka atsakyti į **oponuojančius klausimus**, ar pritariame vienai ar kitai minčiai, ar teisingas yra kūrinio veikėjas, pasirinkęs neįprastą poziciją, kokios tokio sprendimo priežastys ir pasekmės. Taip pat dažnai dalyvaujame literatūrinėse diskusijose, rengiame interviu, deriname požiūrius ir nuostatas derybose ar net teisme.

Vyko įdomios **derybos** tema „Ar teisingas Hamletas, pasirinkęs kovos kelią su iššaknijusiu blogiu?“ Vieni mokiniai buvo prokurorai, rašę kaltinamąją kalbą, kiti – advokatai, parengę ginamąją kalbą. Iš klausius šių abiejų pusių, teisėjų grupei teko priimti sprendimą, sudarant tautos sutartį, nes Hamletas yra tos epochos (renesanso) žmogus, kuriam svarbios vertybės ir individuali pozicija. Žmogaus, kuris smerkia nedorybę, gina garbę ir orumą, nuteisti negalima, nes taptume ne tik pasaulio, „apaugusio piktžolėmis“, ir blogio imperijos šalininkais, bet ir bendrininkais.

Interviu

Įdomus ir intriguojantis darbas buvo parengti **interviu**, apklausiant klasės draugus tema: „Kodėl S.Nėries rinkinys „Prie didelio kelio“ yra poetės testamentas?“ Atsakymą reikėjo pagrįsti gyvenimo ir kūrybos faktais, idėjomis bei vertybėmis. Klausimai formuluojami įsigilinant į

istorinę situaciją, į S.Nėries gyvenimą, į jos priimtus pilietinius sprendimus ir poziciją, į asmeninę kūrybos tematiką, į emocinę būseną ir raišką.

Tuoju kyla štai tokie klausimai:

1. Kokioje situacijoje atsidūrė Lietuva 1939–1945 metais?
2. Kokią politinę ir pilietinę poziciją rėmė S.Nėris?
3. Kaip susiklostė poetės likimas karo metais?
4. Koks jos požiūris į karą?
5. Kaip kito poetės požiūris į politinę veiklą ir kūrybą?
6. Kokios temos vyrauja paskutiniame S.Nėries rinkinyje?
7. Kokia yra to rinkinio eilėraščių veikėjo būseną?
8. Koks yra gimtųjų namų įvaizdis?
9. Kokiais įvaizdžiais poetė išreiškia ilgesį ir skausmą?
10. Koks pagrindinis rinkinio motyvas?

Išvadas užrašėme kartu, remdamiesi fiksuotais publikos atsakymais į klausimus, nusprendę, jog paskutinis S.Nėries rinkinys – skausmingas individualios pozicijos ir visuomeninės padėties įvertinimas, siekiant išreikšti atgailą ir viltį, jog meilė gimtajam kraštui yra aukščiausia vertybė, dėl ko asmeninės nuodėmės, žlugdančios klaidos netenka prasmės.

Esė, diskusijos, kūrybinės pratybos

Ne mažiau įdomu yra parašyti trumpą (5–10 min.) **esė**, kai bandome įrodyti savo tiesą, išreikšdami vieną ar kitą poziciją: ar mums patiko kūrinys, ką naujo sužinojome pamokoje, kokios kūrybos temos mums yra įdomiausios, kaip vertiname atliktą darbą ir pan.

Neseniai rašėme 5 min. esė: „Kas ugdo mano kūrybiškumą pamokose?“ Beveik visi mokiniai teigia, jog lietuvių kalbos ir literatūros pamokose jie yra aktyvūs, pasiūlo ir užsirašo daug minčių, įvertina savo darbą, savo sugebėjimus, o po to prieina išvadą, jog rašinys ar kita kūry-

binė užduotis reikalauja dėmesio, savarankiškumo, kritiško požiūrio, emocijų raiškos, asociacijų ir dalykiško turinio vertinimo.

Dažnos diskusijos, tekstų analizės iš skirtingų požiūrio pozicijų keičia mokinių mąstymą ir lavina gebėjimus. Nelieka laiko pasyvumui. Gal būtų sunku reikšti nuomonę, jei ne nuolatinės **kūrybinės pratybos**: sugalvoti klausimus, užrašyti teiginius, mintis, asociacijas, išvadas. Taip įprantama nuomonę reikšti suvokiant reikalavimus, kūrybiškai.

• *Mokinė Diana teigia:* „Visada bandau išsakyti mintis, išreikšti savo jausmus, visada išmokstu atmintinai rekomenduojamus tekstus, dalyvauju lietuvių kalbos savaitės renginiuose, kurie man suteikia įkvėpimo ir pasitenkinimo. Kartais net pati savarankiškai pradedu kurti tekstus.“

• *Mokinė Violeta sako:* „Įdomiausia, kai dalyvaujame kūrybinėse dirbtuvėse, kada mintį, tekstą reikia įprasinti skaidrėse arba sukurti eilėraščių. Perskaitę Maironio, S.Nėries eiles, A.Vaičiulaičio romaną „Valentina“ bandėme kurti meilės eiles japonišku stiliumi – penkiaeiliais: daiktavardis – jo požymiai (2 žodžiai) – veiksmas (3 žodžiai) – frazės užbaigimas (išvada) ir pirmo sakinio sinonimas arba antonimas. Noriai tampi to proceso dalyviu. Bendromis jėgomis sukūrėme vieną penkiaeilį, toliau kūrėme mokytojos padedami, o pabaigoje kiekvienas sukūrėme savo meilės eilėraščių...“

Lietuvių literatūros pamokos – tai nuoseklus bendradarbiavimas ir su klasės draugais, ir su mokytojais. Ta jaučiama artuma padeda mokiniui atsiskleisti. Įvairių literatūros reiškinių lyginimas, analizavimas, minties formulavimas ir apibendrinimas – tai pagrindiniai dalykai, leidžiantys suvokti ir vertybes, ir galimybes.

Irena KEPALIENĖ,

*Vilniaus technologijų ir verslo profesinio mokymo centro
lietuvių kalbos ir literatūros vyresnioji mokytoja*

Gal tapti komunikacijų specialistu?

■ Molėtų gimnazijoje lankėsi istorikas, archeologas, Nacionalinės pažangos premijos laureatas, Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto strateginės raidos prodekanas doc. dr. Rimvydas Laužikas.

Molėtų gimnazijoje lankėsi istorikas, archeologas, Nacionalinės pažangos premijos laureatas, Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto strateginės raidos prodekanas doc. dr. Rimvydas Laužikas. Svečias kalbėjo apie komunikaciją, medijas, virtualybę, arba kaip sėkmingai migruoti į virtualų pasaulį. Lektorius pristatė trumpą žmogaus ir technologijų istoriją, aptarė skaitmeninių priemonių kiekybinį ir kokybinį pasikeitimą, kalbėjo apie 3D duomenis (pirmą kartą užfiksuotą trimatę tikrovę), aiškino, kuo skiriasi informacinių technologijų specialistas („...mes viską žinome apie technologijas...“) nuo informacijos ir komunikacijos specialisto („...mes žinome, kaip technologijas pritaikyti žmonių gyvenime...“), akcentavo, kad XXI amžiaus iššūkis yra tikrovės atvaizdavimas, nes svarbu žinoti, kiek dirbtinė sistema yra pajėgi atkartoti tikrovę. Mokslininkas pasakojo apie 3D naudojimą mokslo tikslams, aptarė virtualybę kaip komunikacijos erdvę, kaip pramogą. Be to, prodekanas pristatė savo fakultetą, bakalauro studijų programas ir t. t. Apie susitikimą „Dialogui“ parašė **Jolanta Liubeckaitė**.

Nustebino transporto sistema, rūkymas ir gėrimas

„Moksleiviams buvo įdomu išgirsti ir svečių nuomonę apie Lietuvą. Šie prisipažino, kad tik atvykus sunkiausia buvo suprasti transporto sistemą. Vėliau sužinojo, kad lietuviams labai svarbus krepšinis. Nigerijoje mėgstamiausia sporto šaka – futbolas. Stebino ir šaltas oras – prie jo svečiai pratęsi iki šiol. Afriekiečiai stebėjosi, kad lietuviai labai daug geria ir rūko. Jei Afrikoje vaikinai pamato savo merginą su cigarete, palauko ją blogu žmogumi. Afrikoje alkoholis – griežta „taisyklė“: jį gali vartoti tik suaugusieji ir jie patys žino, kiek gali išgerti“, – apie susitikimą su dviem Šiaulių Simono Daukanto gimnazijoje viešėjusiais Nigerijos piliečiais – Vilniaus afriekiečių bendruomenės nariais – „Dialogui“ pasakoja **Vaida Tverijonienė**. Susitikimas buvo „Gyvosios bibliotekos“ ciklo renginys. Jame, be šeimininkų, dalyvavo ir Vinco Kudirkos bei Medelyno progimnazijų moksleiviai.

■ Vilniaus Mykolo Romerio universitete studijuojantis Nigerijos pilietis **Jite Williams** kartu su savo bendratautiečiu per pokalbį, diskusiją, muziką moksleiviams pristatė Afrikos žemyną, savo šalį, kultūrą.

Įdomios patirties beieškant

Klaipėdos „Varpo“ gimnazijos moksleiviai **Andrius Armokavičius** ir **Arnoldas Daunys** pasidalijo su „Dialogui“ įspūdžiais iš kelionės į Vokietiją (*Comenius* projektas „Kelionė per gyvenimo pokyčius“). Klaipėdiečiai dalinasi susipažinę su kitais projekto dalyviais iš 9-ųjų Europos šalių, pristatę namuose paruoštą savo darbą apie pokyčius sporte ir žaidimuose, dalyvavę susitikime su buvusiais garsiais Vokietijos sportininkais, išbandę įvairių amžių sportinius žaidimus. Pasakoja gimnazistai ir apie įdomias kūrybines veiklas: projekto dalyviai kūrė sportinių nuotykių istoriją piešdami komiksus, elektroninį portfelių apie pokyčius sporte ir žaidimuose, turistinę lankstinuką apie miestą Eseną ir t. t. Organizuota projekto dalyviams ir įdomių pažintinių išvykų.

Tam reikia didelės drąsos

Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinę mokyklą savo apsilankymu nužugino aktorius Artūras Varnas. Atvykti jis buvo pakviestas kaip projekto „Drąsinkime ateitį“ mokyklos Garbės galerijos narys. Svečias mums papasakojo savo gyvenimo istoriją. Tai buvęs ilgas savęs ieškojimas. A. Varnas nebaigė istorijos studijų Vilniaus pedagoginiame universitete, nes suprato, kad tai ne jo kelias. Studijas jis iškėlė į keliones autostopu po Europą. Būtent šis laikotarpis Artūrą brandino kaip asmenybę. Patirtis kelionių metu ir sutikti žmonės (gatvės aktoriai) leido suprasti, kad aktorystė – tikrasis kelias, kuriuo norėtų keliauti Artūras. Baigęs aktorystės studijas, A. Varnas su bendraminčiais įkūrė „Teatriuką“, su kuriuo vėlgia keliauti po Lietuvą ir Europą. Tačiau, kaip ir visiems ieškantiems žmonių, tai tebuvo tarpinė stotelė. Šiuo metu Artūras – laisvai samdomas aktorius.

Svečias bendravo atvirai, nuoširdžiai bei šiltai. Daugybė jo išsakytų minčių netilpo į numatytus pamokos rėmus. Į susitikimą susirinkę mokiniai ir buvę Artūro mokytojai įdėmiai klausėsi svečio – jis privertė ir nusijuokti, ir susimąstyti apie gyvenimą bei savo ateitį.

Man, kaip abiturientei, klausantis A. Varno minčių, kilo daug klausimų ir abejonių. Likau suintriguota jo gyvenimo istorijos. Juk ne kiekvienas drįstų mesti mokslus ir keliauti autostopu po Europą. Tam reikia didelės drąsos. Šiais laikais, remiantis mūsų Švietimo ir mokslo ministerijos nuostata, kiekvienas abiturientas turi žinoti, kuo jis nori tapti gyvenime. Bet ar tai įmanoma? Mes dar tik žengiame pirmuosius žingsnius į savarankišką gyvenimą. Ar galime būdami aštuoniolikos ar devyniolikos metų tvirtai žinoti, kuri profesija mano? O kur laikas išbandymams? Į šiuos klausimus neturiu atsakymo.

Po susitikimo su aktoriumi supratau, kad ne švietimo sistema turi mums nurodyti, kada esame pakankamai subrendę priimti atsakingus sprendimus. Mes, dvyliktokai, patys turime spręsti, kada pradėti eiti savo karjeros link.

Abiturientė **Dominyka DAŠKEVIČIŪTĖ**

Chemikų diena Didždvaryje

Šiaulių Didždvario gimnazijoje įvyko ugdymo karjerai renginys mokyklos chemikams. Vilniaus universiteto (VU) studentai Chemikų klubo „LP“ nariai buvę gimnazijos ugdytiniai Mindaugas Urbonas, Laurynas Šlikas ir Tautvilė Zinkevičiūtė surengė specialią pamoką chemijos studijomis besidomintiems didždvariečiams. Studentai pasakojo apie studijų sąlygas, darbą laboratorijose, rodė įvairių bandymų, pasakojo apie vykstančias reakcijas, atsakė į mokinius dominančius klausimus. Labiausiai, – pasak šios informacijos „Dialogui“ autorės mokytojos **Virginijos Savickaitės**, – gimnazistai domėjosi VU Chemijos fakulteto technine baze ir studijų kokybe. Aiškinosi, kuo skiriasi chemijos studijos užsienio universitetuose ir Lietuvoje. VU studentų nuomone, geriausios chemijos bakalauro studijos yra Lietuvoje. Be to, jų nuomone, vertinti reikėtų atskiras studijų programas, nepriešpriešinant studijų Lietuvoje ir užsienyje.

Pietiečiams padarė įspūdį lietuviška žiema

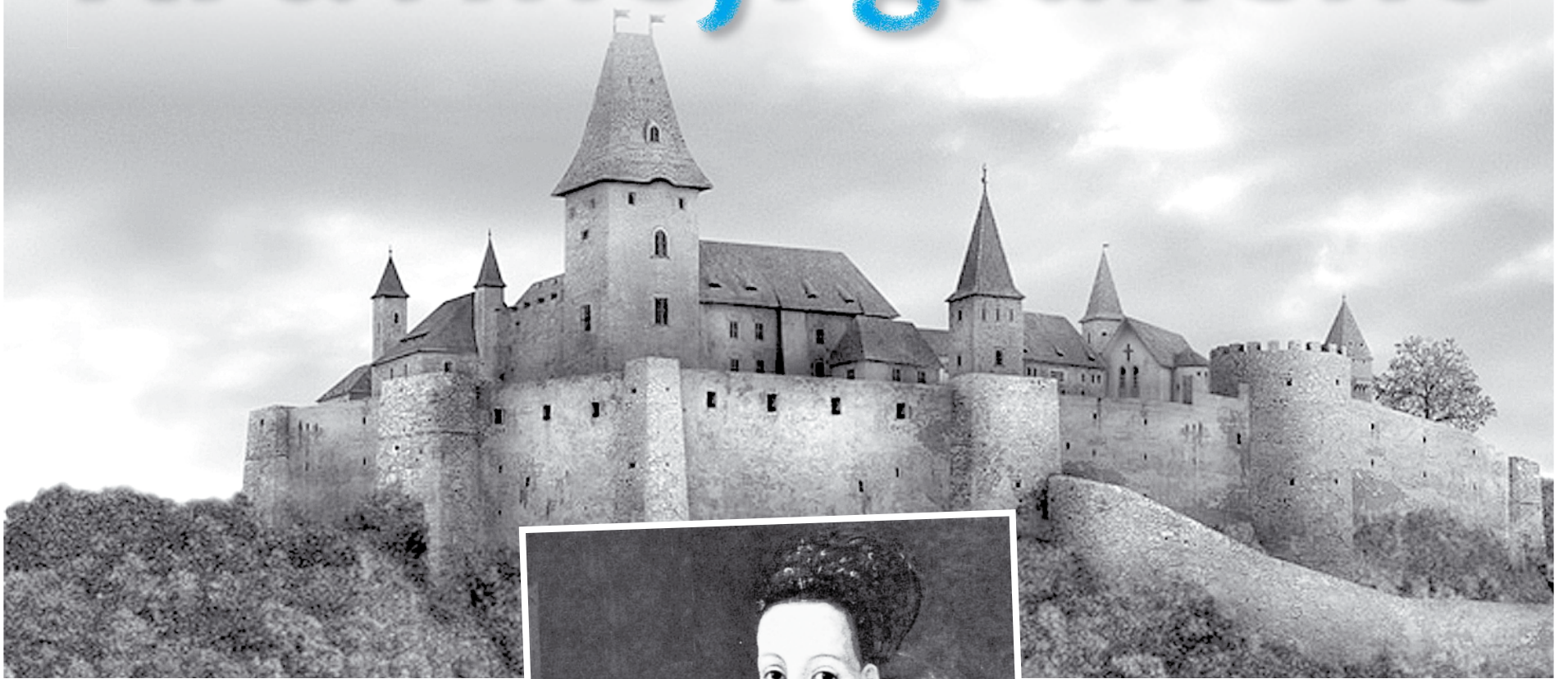
Tauragės „Aušros“ pagrindinėje mokykloje lankėsi projekto „Sveikas jaunimas šiandien – puiki Europos ateitis“ (*Comenius*) partneriai iš 7 šalių – 22 mokiniai ir 20 mokytojų bei mokyklų vadovų. Jaunųjų žurnalistų būrelis vadovė **Birutė Vaivadienė** „Dialogui“ pasakoja: „Gausiausias dalyvių skaičiumi renginys buvo konferencija. Joje kiekviena šalis skaidrėmis ar filmukais pristatė garsiausius šalies sportininkus arba populiarią sporto šaką. Vėliau sekė įvairūs darbai: mūsų mokyklos mokinių kurto filmuko apie alkoholio ir narkotikų žalą peržiūra, žodyno septyniomis kalbomis rengimas, žaidimai sporto salėje. Kol mokytojai tarėsi darbiniais klausimais, įvairių šalių mokiniai kartu su juos globojančiais lietuvičiais mozaikos technika kūrė tautinį ornamentą. Išrinkti geriausi talismanas (latvių) bei logotipas (portugalų).

Didžiulį įspūdį Lietuvą aplankiusiems pietiečiams – portugalams, graikams – paliko mūsų lietuviška žiema, sniegas. Jie fotografavosi įsibridę iki kelių į sniegą, labai juo džiaugėsi. Net mokytojos, pamiršusios savo orumą, lakstė po sniegą kaip vaikai. Daug teigiamų emocijų, džiugėsio suteikė šalia Tauragės esančiame Taurų nuotykių parke surengta sporto šventė. Jos metu projekto dalyviai čiuožinėjo nuo kalniuko...“

■ Projekto dalyviai mozaikos technika kūrė tautinį ornamentą.

Kruvinoji grafienė

Šis pasakojimas apie Erzsebet Bathory, laikomą pačia „produktyviausia“ moteriškosios lyties žudike – jos aukomis, manoma, tapo 650 merginų.

Šlovė ir išsigimimai

Grafienės Erzsebet protėviai priklausė aukštajai vengrų aristokratijai. Jie paliko pėdsaką Europos istorijoje ir yra, ko gero, teisėtai garbinami palikuonių. Motina, Anna Bathory, buvo Vengrijos valdovo Istvano IV dukra, jos brolis Žečpos-politos seimo buvo išrinktas karaliumi. Šaunioje Bathory'ų giminėje buvo įtakingų kunigaikščių, kanclerių, premjerų, drąsių karių ir herojų. Erzsebet tėvas, Gyorgy Bathory, buvo kilęs iš tos pačios giminės, tik iš kitos jos atšakos. Taigi poros giminystės ryšiai buvo pakankamai artimi, kad nekeltų grėsmės giminės turtams, ir pakankamai tolimi, kad Bažnyčia neuždraustų jų santuokos.

Šioje aristokratų giminėje tokios dinastinės santuokos buvo įprastos. Deja, tai pražūtingai paveikė fizinę ir psichinę palikuonių sveikatą: giminėje nestigo silpnaprotysčių ir kitokių genetinių sutrikimų paženklintų atstovų.

Vienuolikmetė Juodojo riterio nuotaka

Erzsebet išvydo pasaulį 1560 metais tėvui priklausančioje Ečedo pilyje. Ten ir prabėgo jos vaikystė. Vienuolikmetė giminės tęsėja susižadėjo su vengrų dvarininku, imperatoriaus arklidžių prižiūrėtoju Ferencu Nadasdy. Vyras buvo dukart vyresnis už savo nuotaką. 1575 m. įvyko jų vestuvės. Jaunieji įsikūrė Čeiti pilyje, kurią Ferencas išpirko iš imperatoriaus šeimos.

Nadasdy sparčiai kilo karjeros laiptais ir 1578 m. buvo paskirtas vengrų armijos vadu. Ferencas išgarsėjo tokiu negailestingumu priešams, kad turkai jį praminė Juodojo riteriu. Viskas klostėsi puikiai: vyras mušė turkus, šeima turtėjo, žmonelė reguliariai gimdė vaikus, kurie iš jos būdavo paimami ir atiduodami auginti bei auklėti kitoms šeimoms (vengrų aristokratai laikėsi tokių tradicijų). Vaikų buvo penketas: trys dukros ir du sūnūs.

Tačiau viename karo žygyje vyras susirgo karštligė ir mirė. Buvo 1604-ieji. Erzsebet Nadasdy liko viena atokioje pilyje tarp miškų, kur vieninteliais pašnekovais tegalėjo būti tarnai, o vienintelės pramogos – medžioklė, dvaro valdymas ir knygų skaitymas. Erzsebet buvo jau 45-eri. XVII amžiuje tokio amžiaus moteris buvo laikoma beveik sena.

Baisieji gandai

Erzsebet buvo vengrė, o vietiniai gyventojai – slovakai. Visai suprantama, jog jie pilies šeimininkę laikė užsieniete ir ne itin mylėjo, o kai kurie jos ir stipriai bijojo. Kol buvo gyvas Erzsebet vyras, greitas susidoroti, apie pilies keistenybes visi buvo linkę tylėti. Vietos visuomenę stebino, kodėl į tar-

nystę pilyje atrinktos merginos nebesugrįžta į namus, tačiau viskas buvo priskiriama silpnai jų sveikatai, sunkiam darbui ir nelaimingiems atvejams. Tačiau kai Erzsebet liko viena, merginos – sveikos, stiprios ir išvaizdžios – ėmė dingti vis dažniau ir dažniau. Grafienė jas atsirinkdavo pati.

Kunigui esą tekdavo nuolat lydėti į paskutinę kelionę jaunutes gražuoles. Ir po pilies apylinkės pasklido gandai, kad Erzsebet esanti nuožmi kaip ragana. Savo tarnaites ji esą negailestingai muša, iš jų tyčiojasi kaip tik įmanydama. Atsirado net jos piktadarysčių liudytojų. Žmonės pasakojo, kad grafienė asmeniškai badanti tarnaičių kūnus įkaitintomis adatomis, deginanti jų krūtines karštu lygintuvu... Ir jos žvėriškumai esą kasmet įmantrėja.

Pilies šeimininkė, pasakotojų žodžiais, veikianti ne spontaniškai. Ji esą susirado seną raganą, išmanančią juodosios magijos paslaptis, įkurdino ją savo pilyje ir naudojasi jos paslaugomis. Ragana išmokiusi pilies šeimininkę naudotis Juodąja knyga, kurioje aprašyti satanistiniai ritualai: stovėdama ant nekaltų mergelių kūnų grafienė laikanti juodąsias mišias, o vėliau nelaimingasias, kuriomis pasinaudojo kaip altoriu, numarindavo pačiais baisiausiais būdais. Naktimis pilyje esą girdėti verksmas ir šauksmai, pro langus matyti deganti ugnis, o dienomis po menes slankiojančios juodos katės... Ne veltui, kaip pasakojama, Bathory'ų giminė esanti kraujo ryšiais susijusi su pačiu Drakula – grafu Vladu Tepesu, apie kurio vampyriškus polinkius visi seniai žinojo. Ir apie grafienę imta kalbėti, esą ji geria nekaltų mergelių kraują.

Byla dėl užstato

Piliai išlaikyti reikėjo didelių kapitalinių įdėjimų. Nuo vyro mirties praėjo 10 metų, o grafienės turtas tirpte tirpo. Ji svajonoje išsiveržti iš niūrios pilies, įsikurti Vienoje, gyventi pilnavertį aukštuomenės damos gyvenimą. Bet nedidelės pajamos to jai neleido, o dabar jau ir šios pajamos beveik išseko – beliko tik išlaidos.

1610 metais grafienė žengė ryžtingą žingsnį: pamėgino už du tūkstančius dukatų užstatyti vieną iš šeimos pilių. Tačiau pagal įstatymus už sūnų materialinę gerovę buvo atsakingas jų globėjas. Jis pasipiktino ir kreipėsi į seimą bei imperatorių. Įsiplieskė skandalas. Ir nors visuomenėje nebuvo priimta kištis į didikų asmeninį gyvenimą, 1610-ųjų gruodį į našlės pilį su ginkluotu būriu įsiveržė imperatoriaus šiai bylai tirti paskirtas vengrų grafas Thurzo. Pilyje įsiveržusi „inspekcija“ rado įširdusią grafienę, išsigandusius tarnus ir šnekų kunigą.

Pirmiausia grafas Thurzo apklausė dvasininką. Šis pasakojo, jog pilyje ištis nenatūralia mirtimi miršta merginos. Neseniai jam tekę laikyti gedulingas pamaldas išsyk už devynių tarnaičių sielas ir visų jų palaikai buvę su kankinimų žymėmis. Apklaustos tarnaitės išdavė visas grafienės paslaptis – ir esamas, ir nesamas. Didžiausias kaltinimas Erzsebet buvo tas, kad ji leidžianti savo vaikų palikimą atsijauninimo priemonėms įsigyti.

Tarnaitės papasakojo ir apie patį atsijauninimo procesą: esą grafienė naudojanti šiam tikslui šviežių mergelių kraują, sumaišytą su žolėmis ir brangakmenių bei grūsto aukso milteliais – tokio mišinio vonioje Erzsebet esą ilgai mirkstanti.

Piktadarystėmis buvo apkaltintos trys grafienės tarnaitės ir mylimas jos juokdarys išsigimėlis Ficko. Tarnaitės iškart buvo išvežtos iš pilies, greitai nuteistos ir sudegintos ant laužo, prieš tai karštu žarsteliu joms nurovus pirštus. Grafienei ištikimam Ficko, kaip mažiau kaltam, prieš jį sudeginant buvo nukirsta galva. Pati grafienė Bathory užrakinta pilies požemyje. Ten ji gyveno įprastą gyvenimą – tik po žeme. Grafienei patarnavo jos rūpestingų dukterų pasamdytos tarnaitės, kurių ji dabar negalėjo nė pirštu paliesti, kad nepatektų į kartuves. Jai buvo tiekiamas įprastas maistas, knygos (išskyrus draudžiamą literatūrą juodosios magijos temomis), nepaliestos liko net juodos katės. Grafienė turėjo viską, išskyrus laisvę.

Po trejų metų tame pat požemyje Erzsebet Nadasdy ir numirė. Jai buvo 54-eri.

Kalta ar nekalta?

Kiek pagrįsti buvo kaltinimai grafienei? Visiškai tikėtina, kad operatyviai atliktas tyrimas ir greitas jo liudininkų su-naikinimas labiau buvo susijęs su turtinių ginčų sprendimu. Grafienei tiesiog nebuvo leista iššvaistyti giminės palikimo.

Ne mažiau tikėtina, jog našlė su savo tarnaitėmis elgdavosi negailestingai. Pas ją tikrai buvo rasta vadinamoji Juodoji knyga – numatytų aukų be vardų (grafienė jų nežinojo) sąrašas su pastabomis ir eilės numeriais. Tačiau į tamsius požemius ji buvo įmesta ne dėl daugybės mirčių. Grafienė buvo uždaryta, kad gandai iš pilies nesklistų po visą šalį ir nejuodintų šaunaus Bathory'ų vardo. Giminės vardas ir turtas buvo išgelbėti.

Parengė Dana DOVYDAITYTĖ

Lietuvos švietimo įstaigų profesinės sąjungos suvažiavimo R E Z O L I U C I J A

Telšiai, 2013-01-24

Lietuvos švietimo įstaigų profesinės sąjungos (LŠIPS) suvažiavimo delegatai, veikdami pagal LR Konstituciją bei vykdydami savo narių laisva valia priimtą nutarimą dėl ŽRPSS reorganizacijos, priėmė sprendimą reorganizuoti iki šios dienos teritoriniu principu veikusių Žemaitijos regiono profesinių sąjungų susivienijimą (ŽRPSS) į nacionalinio lygmens profesinę sąjungą – LŠIPS, kuri bus visų ŽRPSS teisų perėmėja.

Suvažiavimo delegatai pareiškia, kad kurdami naują nacionalinį darinį siekia įgyvendinti savo teises ir interesus politinėje, ekonominėje, kultūrinėje, socialinėje ir kitose gyvenimo srityse ir kad asmens laisva valia yra pamatinis narystės įvairiose bendrijose, taigi ir profesinėse sąjungose, principas. Šio konstitucinio principo turi būti laikomasi teisės aktuose, reglamentuojant visų rūšių susivienijimų steigimą bei veiklą, narystės juose santykius, nepriklausomai nuo to, kokių teisėtų tikslų šie susivienijimai siekia (LR Konstitucinio Teismo 2000-12-21 nutarimas).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad asociacijų laisvės esmė rei-

kia ir tai, kad narys gali bet kada atšaukti perduotas atstovavimo profesinei sąjungai teises (2011-07-12 nutartis byloje Nr. 3K-7-201/2011).

Vertindami savo santykius su Lietuvos švietimo darbuotojų profesine sąjunga (LŠDPS), delegatai pareiškia, kad jų atžvilgiu LŠDPS ir jos vadovai nevykdė LŠDPS įstatų 2.1.1 p.: negynė savo narių profesinių, ekonominių bei socialinių teisių ir jų teisėtų interesų, sukurdami priešiško Žemaitijos atstovams precedentą. Akivaizdus nenoras bendradarbiauti, išsiąštinant LŠDPS bei jos vadovų vykdytos veiklos skaidrumą, atliekant auditą ar kitais būdais, išnaudojus visus įstatuose ar teisės aktuose numatytus organizacijos veiklos patikrinimo būdus, sudarė rimtą pagrindą nesitikėti, kad ir ateityje LŠDPS veikla įgaus skaidrumo, nes visais teisėtais ir neteisėtais būdais ŽRPSS atstovai buvo provokuojami palikti LŠDPS gretas.

Be to, kitų LŠDPS dalyvių pasyvi pozicija ir nepalaikymas, o kartais ir atviras priešiškas, ŽRPSS siekiant atlikti teisėtus veiksmus ir tiesiog įvertinti LŠDPS veiklos skaidrumą ir teisėtumą, kelia abejonių, ar LŠDPS

apskritai gali tinkamai atstovauti savo nariams, kaip vieningai veikiantis ir solidarus darinys. Tik stiprios ir realią įtaką valdžios ir kitoms institucijoms galinčios daryti profesinės sąjungos bei jų susivienijimai gali daryti realų poveikį atstovaujamų narių naudai.

Po 2012 m. gruodžio 15 d. įvykusio LŠDPS suvažiavimo praktiškai niekas nepasikeitė ŽRPSS narių atžvilgiu. Suvažiavime priimta rezoliucija dėl vienijimosi yra deklaratyvi, ji neatitinka šios dienos LŠDPS ir ŽRPSS santykių situacijos bei kelia grėsmę abipusiam pasitikėjimui. Tie patys žmonės, kurie atstovauja LŠDPS (A.Navickas ir kiti), ne kartą sėdėjo prie derybų stalo su Žemaitijos regiono atstovais, pasirašinėjo susitarimus dėl bendros veiklos ir nė vieno karto neįvykdė savo pažadų. Maža to, jie dėl nesuprantamų priežasčių kaltindavo ŽRPSS narius LŠDPS organizacijos skaldymu, o iš esmės patys inspiravo Žemaitijos atsiskyrimą nuo LŠDPS.

Veidmainišką politiką vykdančius LŠDPS veikėjai privalo priimti visą atsakomybę dėl profesinės organizacijos suskaldymo. Tai kelia rimtų abejonių, ar dabartiniai LŠDPS vadovai galės tinkamai

atstovauti savo narių interesams ir ar sugebės konsoliduoti susivienijimų atstovus konstruktyviam darbui.

Vadovaujantis tuo, kas išdėstyta, darome išvadą, kad ŽRPSS turi teisinį pagrindą atsakyti narystės LŠDPS ir įsteigti naują profesinę sąjungą, nes LŠDPS, tikėtina, negali užtikrinti pagrindinių savo funkcijų ŽRPSS atžvilgiu vykdymo.

LŠIPS suvažiavimo delegatai pažymi, kad yra atviri socialiniam dialogui paritetiniais pagrindais su kitų švietimo profesinių sąjungų atstovais ir sieks konsoliduoti visus švietimo sistemos darbuotojus konstruktyviai veiklai, grindžiant santykius su politine ir vykdomąja valdžia.

Pagrindinis mūsų organizacijos tikslas – suvienyti visas švietimo profesines sąjungas, pripažįstančias bendradarbiavimo skaidrumą, sąžiningumą bei solidarumą. Bendromis pastangomis privalome pasiekti, kad būtų tinkamai ginami ir atstovaujami švietimo sistemos darbuotojų lūkesčiai bei teisėti interesai.

*LŠIPS suvažiavimo delegatų vardu
pirmininkas Eugenijus JESINAS*

Užs. 408

PROJEKTAI. „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“

Teatralai, tautodailininkė, poetai

„Aukštosios kultūros impulsais mokykloms“ džiaugiasi ir Panevėžio r. Naujamiesčio vidurinės mokyklos 9–12 klasių mokiniai. Garsūs teatralai Vaiva Mainelytė, Ramutis Rimeikis ir Algimantas Butvila pamokoje nagrinėjo vaikų ir tėvų santykius, skaitydami J.Biliūno kūrinis „Joniukas“, „Ubagas“, „Kūdikystės sapnai“... Tai, anot vienuoliktokės Angelinos, „leido suvokti, jog meilė ir atjauta negali turėti „galiojimo laiko“, kad mylėti reikia tiek senus, tiek jaunus, tiek sergančius, tiek sveikus. Juk kiekvienam šeima – pasaulio centras“. Lietuvos tautodailininkės Laimos Kelmelienės pamokoje mokiniai susipažino su senąja Lietuvos tautodaile, jos žanrais ir tradiciniais amatais, apžiūrėjo viešnios atsivežtus įvairius amatininkų kūrinius. Susitikime su poetu ir vertėju Laurynu Katkumi, pasitelkus lietuviškos popmuzikos dainų tekstus, mokiniai buvo skatinami pagalvoti apie poezijos vaidmenį ir vietą šiuolaikiniame gyvenime. Vedė naujamiestiečiams pamoką ir rašytoja, poetė Birutė Jonušaitė.

Mokykloje projektą inicijavo ir koordinuoja lietuvių kalbos mokytoja Valerija Miškinienė, „Dialogui“ apie jį parašė mokytoja **Birutė Žigienė**.

KOLEGA – KOLEGAI

Mankšta – ir sveika, ir smagu

Ar šaltukas, ar pamoka, ar neformaliojo švietimo užsiėmimas, Panevėžio Skaistakalnio pagrindinėje mokykloje nedingsta noras mankštintis. Juolab kad sausis „Sveikatiados“ paskelbtas „Mankštiados“ mėnesiu.

Mokytojos Vaidos Ūsienės ugdomi ketvirtokai labai aktyvūs, judrūs, guvūs, tad ne tik per pamokas pasidaro pertraukėles ir išlindę iš suolų pasimankština, bet vos tik radę galimybę kartu su mokytoja skuodžia į lauką ir lipdo sniego senius, daro sniego angelus. Prisipildo teigiamų emocijų, pajuda, pasijuokia, pradžiugina draugus ir praeivius.

Ir gamtosaugos būrelio nariai (6–8 kl. mokiniai) kartu su vadove, šios informacijos autore, mielai leidžia laiką mankštindamiesi lauke. Kas gali būti geriau, nei po pamokų išskubėti į lauką ir pasimėtyti sniego gniūžtėmis, pažaisti judrų žaidimą „upeliukas“, nukeliauti palesinti žiemojančių ančių. Kiekvienas išėjimas su puikia draugija į lauką, padūkimas – tai nuostabi mankšta ir puiki energijos įkrova.

Tačiau mankštintis galima ir bet kurios pamokos metu. Štai šeštokai per geografiją sugalvojo, kad smagu būtų ir pasimankštinti, ir geografinės naudos gauti. Išmoktas žinias jie

■ Panevėžio Skaistakalnio pagrindinės mokyklos sniego angelai...

įtvirtino taip: atpažinę Europos objektą – pašokdavo, Lietuvos – pritūpdavo. Liūdniausia, kad pamoka greitai baigėsi, – o juk mankštintis buvo taip smagu...

Auklėjamoji šeštoji klasė pasikvietė mane į kūno kultūros pamoką: kartu darėme mankštą, žaidėme kvadratą. Smagu buvo visiems – tiek man pajudėti, pamatyti, kaip vaikai sportuoja, tiek ir mokiniams pažiūrėti, kaip gi žaidžia kvadratą ar rungtyniauja jų auklėtoja.

Reikia tik noro, o mankštą daryti, gerai jaustis ir skleisti puikią nuotaiką galima bet kur ir bet kada.

Jurgita ABLĖNĖ, Panevėžio Skaistakalnio pagrindinės mokyklos geografijos mokytoja metodininkė

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Laurena Remenčiūtė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negrąžinami. Kopijuoti ar platinti savitiraštąje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS FONDAS Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė, Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Rūpinasi Lietuvoje žiemojančiais paukščiais

Rūpintis Lietuvoje žiemojančiais paukščiais nepamiršta Panevėžio Skaistakalnio pagrindinės mokyklos ketvirtokai ir aukštesniųjų klasių gamtosauginio būrelio nariai (būrelio vadovė geografijos mokytoja metodinė Jurgita Ablėnė). Jie, padedant tėveliams, pagaminę gražių lesyklėlių iš medžio ir nebenaudojamų plastikinių butelių. Lesyklėlės iškabinamos mokyklos teritorijoje bei šalia mokyklos esančiuose kiemuose. Kad įsitrauktų į akciją mažesnieji draugai, vaikai padovanojo lesyklėlių ir lopšelių-darželių „Ąžuoliukas“ bei „Ramunė“ auklėtiniams. Nepamiršo mokiniai ir šalia mokyklos upelyje žiemojančių ančių. Apie tai „Dialogui“ parašė Skaistakalnio mokyklos pradinį klasių mokytoja **Vaida Ūsienė**.

Karšta savaitė Tytuvėnų gimnazijoje

Bronislava Buchienės nuotr.

Mokytoja **Bronislava Buchienė** parašė „Dialogui“ apie „karštą“ savaitę Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijoje. Lietuvių kalbos savaitės, skirtos V.Mykolaičio-Putino 120-osioms gimimo metinėms paminėti, renginiai; įžanga į Šimtadienį su klebonu R.Žaromskiu ir gerąją žinia, jog vasario 22 d. į mokyklą atplauks Nojaus arka; Karjeros ugdymo diena, kurios metu vyko viktorina „Profesijų pasaulyje“, susitikimas su VU Tarptautinio verslo mokyklos ir ŠU atstovais, savityros anketų „Kokio tipo žmogus tu esi?“ pildymas (žr. nuotr.), paskaita bei skatinamasis tyrimas „Karjeros planavimas – siek, planuok, veik“ ir t. t. – visa tai tytuvėniškiams užtikrintai neleido sušalti. O užbaigę „karštąją“ savaitę metodinis pusvalandis „Pusiaurėmis“, kurio metu socialinė pedagogė L.Gečienė ir psichologė R.Požerauskienė pristatė kolegoms etnokultūrinį požiūrį į šį laikotarpį, supažindino su dienos ypatumais, draudimais, smagiai linksmino pasakojimais, užduotimis ir mįslėmis.

Parodos parodėlės...

Tapusi atsakinga už „Tėvų seklyčios“ veiklą, pradėjau ruošti parodas. Iš pradžių buvo labai sunku: prašau atnešti darbų ar nuvažiuoju paimti į kaimą pati – o žmonės labai kuklinasi, sako, kad jie nieko neturi ar kad gal jų darbai esą per prasti. Tačiau iš tikrųjų darbai yra nuostabūs, kruopščiai padaryti, džiugina akį, ir tų rankdarbių būna ne vienas ir ne du. Dar būna, kai jau parodą paruošiu, tada žmonės pažiūri ir įsidrąsina parodyti ir savo darbus arba pakyla azartas: ir mano darbai galėtų būti parodoje... Visus priimu ir džiaugiuosi kad ir vėliau atneštais darbais.

Surengiau jau apie 16–17 parodų. Didžiausią – mokyklos (Šiaulių r. Raudėnų) šimtmečiui. Joje dalyvavo 57 asmenys. Paroda nukeliavo ir į Gilvyčių mokyklą.

Gražios būna kalėdinių puokščių parodos. Labai įdomios buvo parodos „Gėlės džiugina kiekvieno širdį“, „Mokyklos darbuotojų pomėgis ir laisvalaikis“. Šios parodos leido susipažinti su mokyklos narių gyvenimais už mokyklos ribų, galbūt pažvelgti į juos visai kitaip.

Šiemet nuvykome į Kuršėnų Daugėlių lopšelių-darželių. Ten darželinukams vaidiname pasakėlę „Pirštinė“, o jie kaip tik buvo suruošę linksmyų pirštinaičių parodėlę. Kadangi bendradarbiaujame, sugalvojome, kad šios pirštinaitės pradžiugins ir mūsų mokyklos mokinukus. Taip atsirado parodėlė „Linksmosios pirštinaitės“.

Ruošti parodas man patinka.

Alma STEPONAVIČIENĖ

■ **A.Steponavičienė** tarp savo surengtos raudėniškių rankdarbių parodėlės eksponatų

Laimėt nesitiki, bet rašo – dailiai

Tauragės r. Lomių pagrindinės mokyklos mokiniai, mokytojai bei gausus kaimo bendruomenės narių būrys jau trečią kartą dalyvauja Lietuvių kalbos instituto (LKI) paskelbtame nacionaliniame Vinco Kudirkos dailiosios rašymo konkurse „Rašom!“ Lomiškiai parašė ir į LKI išsiuntė net 72 dailiosios rašymo darbus. „Mokykloje, lietuvių kalbos kabinete, susikaupusios močiutės, mamytės ir tetos rašė tekstus, prisiminė mokyklinės dienas, pamokas, kai mokytoja nuolat primindavo mokiniams taisyklingai rašyti. Juk daili rašysena liudija aiškią mąstyseną, asmens harmoniją, gebėjimą susikaupti, liudija pagarbą išmoktai raidei. Žmogaus rašysena įgimta, tai mūsų individualumo išraiška, rašydami kuriame ir savo portretą“, – rašo „Dialogui“ Lomių pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja **Elena Bazinienė**. Pasak informacijos autorės, dalyvaudami dailios rašysenos konkurse lomiškiai nesitiki tapti nugalėtojais – tiesiog šitaip pagerbia savo gimtąją kalbą, atkreipia dėmesį į dailaus rašto svarbą.

Senelių šventė progimnazijoje

Žiemai persiritus į antrąją pusę, Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijoje įvyko tradicinė senelių šventė. **Rita Samoškienė** pasakoja: „Vaikai grojo kanklėmis, vaidino vaizdelius iš vabalų gyvenimo, pasakojo, kaip senis Besmegenis nešė laišką Kalėdų Seniui, pirmokėliai dainavo „Traukinuką“, ketvirtokai dainoje „virė“ makaronų sriubą, o seneliai tuo metu skaičiavo vaikaičius, kurių suskaičiavo nemažai turį – net 228! Ir daugiau užduočių laukė senelių – jie turėjo nuluptyti obuolį, kad lupena būtų kuo ilgesnė, ragauti ir „atpažinti“ uogienes, vyko senelių dainų varžytuvės. Smagiai visus nuteikė močiutė, padėklamavusi labai ilgą ir niekam salėje negirdėtą eilėraštį, kažkada išmoktą iš kaimynės. Renginio pabaigoje visi: ir vaikai, ir seneliai, ir mokytojos – dainavo tradicinę „Giminių dainą“.“

Kviečia mokinių fotografijų ekspozicija

Kelmės krašto muziejuje atidaryta Kelmės „Aukuro“ vidurinės mokyklos mokinių fotografijų paroda. Fotostudijos vadovas Valentinas Lukonas pasakojo, kad šioje parodoje eksponuojami 17-os mokinių (3–10 kl.) darbai. „Dialogui“ apie parodą parašiusi mokytoja **Danutė Ramanauskienė** atkreipia dėmesį, jog mažiausieji fotografai – trečiokai pradėjo fotografuoti Valdorfo programos projekto veiklų metu.

SVETUR

Brazilija laidoja savo jaunimą

Brazilijos Santa Marijos miesto naktiniame klube kilęs gaisras (01 27) tapo siaubinga tragedija. Žuvo per 240 jaunų žmonių – tą naktį „Kiss“ klube šventė Santa Marijos universiteto pirmakursiai.

Jiems klubą buvo išnuomojęs valstybinis universitetas.

Pasak liudytojų, praėjus visai nedaug laiko nuo muzikantų pasirodymo pradžios scenoje pasirodė žiežirbos, netrukus ties lubomis įsižiebė liepsnos. Gaisras išplito taip greitai, kad per kelias sekundes klubas buvo pilnas tamsių dūmų ir panikos apimtų žmonių. Padėtį apsunkino avarinių išėjimų stygius. Kai kuriais duomenimis, išeiti buvo galima per vienintele apie dviejų metrų pločio duris, kurios buvo šalia tualetų. Per klaidą daugelis subėgo būtent į tualetą ir jame įstrigo. Vėliau jame rasta apie 50 kūnų.

Nemažai žmonių mirė nuo nudegimų, didelis aukų skaičius apsinuodijo dūmais.

Dėl tragedijos šalyje buvo paskelbtas trijų dienų gedulas.

Spiegel.de skelbia, kad Brazilijoje nedraudžiama uždaroje patalpose naudoti fejerverkų, tad tik po šios nelaimės susigriebta, jog tai privalu uždrausti.

Identiška nelaimė 2009 m. atsitiko Rusijoje. Nuo fejerverkų užsidegusiame Permės naktiniame klube „Šluba kumelė“ žuvo 156 žmonės.

„Dialogo“ inf.

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA 40 UGDYMO ĮSTAIGŲ

„Aukuro“ vidurinė, Kelmė
„Aušros“ pagrindinė, Tauragė
„Revuonos“ vidurinė, Prienai
„Saulės“ gimnazija, Kaunas
„Varpo“ gimnazija, Klaipėda
Adolfo Šapokos gimnazija, Utena
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Gabijos gimnazija, Mažeikiai
Gabijos gimnazija, Vilnius
Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinė, Molėtų r.
Gilvyčių, Šiaulių r.
Jono Biliūno gimnazija, Anykščiai
Jono Totoraičio pagrindinė, Marijampolė
Kybartų Kristijono Donelaičio gimnazija, Vilkaviškio r.

Kuršėnų Daugėlių lopšelis-darželis, Šiaulių r.
Lizdeikos gimnazija, Radviliškis
Lomių pagrindinė, Tauragės r.
Lopšelis-darželis „Ąžuoliukas“, Panevėžys
Lopšelis-darželis „Ramunė“, Panevėžys
Medelyno progimnazija, Šiauliai
Mykolo Biržiškos gimnazija, Vilnius
Moklų mokykla-darželis, Marijampolė
Molėtų gimnazija, Molėtai
Naujamiesčio vidurinė, Panevėžio r.
Raguvo gimnazija, Panevėžio r.
Raudėnų, Šiaulių r.
Rožyno pagrindinė, Panevėžys

Senvagės gimnazija, Vilnius
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Skaistakalnio pagrindinė, Panevėžys
Technologijų ir verslo profesinio mokymo centras, Vilnius
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Užupio gimnazija, Vilnius
Vaclavo Giržado progimnazija, Kaišiadorių r.
Veisiejų gimnazija, Lazdijų r.
Velžio gimnazija, Panevėžio r.
Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazija, Raseinių r.
Vincas Kudirkos progimnazija, Šiauliai
Vlado Jurgučio pagrindinė, Palanga
Žemaičių Naumiesčio gimnazija, Šilutės r.

Kad viešoji erdvė taptų patraukli

Mes gyvename tam tikroje aplinkoje, erdvėje, kurią būtų galima sąlygiškai suskirstyti į privačią ir viešąją. Privačioji erdvė mus supa namuose, nuosavame kieme, o už jų ribų mes patenkame į viešąsias erdves – aikštes, gatves, skverus, parkus, visuomenines patalpas... Šia informacija kūrybinį užsiėmimą mokiniams pradėjo Šiaulių Simono Daukanto gimnazijoje su kolegomis ir studentais apsilankęs VGTU dėstytojas, architektas Rolandas Palekas. Viešosios erdvės turi traukti žmones, būti jiems patrauklios, įdomios, jaukios. Tačiau

taip būna ne visada. Kad viešoji erdvė taptų populiari susibūrimų vieta, kartais nereikia didelių investicijų ir daug kas priklauso nuo į ją užsukančių žmonių.

Architektų komanda susirinkusius moksleivius išprovokavo pasvarstyti, kurias gimnazijos ar jos aplinkos vietas būtų galima pakeisti taip, kad šios taptų jaukios ir patrauklios, jas transformuoti, pritaikyti kitokioms reikmėms, gal net sukelti aplinkinių nuostabą. Trims gimnazistų grupėms ėmėsi vadovauti svečiai iš Vilniaus.

■ Improvizuota mokinių grafikos darbų paroda „prijaukino“ neretai kitiems tikslams naudojamą viešąją erdvę prie dviejų gatvių sankryžos...

Pirmoji savo kūrybinius sprendimus pristatiusi grupė visus pakvietė į improvizuotą mokinių grafikos darbų parodą šalia Birutės ir Basanavičiaus gatvių sankryžos esančioje aikštelėje. Kas kartais vyksta šioje vietoje – mokiniams yra žinoma, o šią penktadienio popietę ji trumpam virto parodos erdve, kurioje vaišinomės arbata, kalbinome praeivius, stebinome pravažiuojančių mašinų vairuotojus.

Antroji mokinių grupė šiltą ir jaukią erdvę iš aplinkoje esančių daiktų sukūrė gimnazijos II aukšto perėjoje. Staiga atsiradę ir ant grindų išdėlioti minkštasiuolio fragmentai sukūrė ramybės koridorių, kuriame kvietėme gimnazijos mokinius prisėsti, padiskutuoti ir pasidžiaugti pavasarėjančios saulės spinduliais.

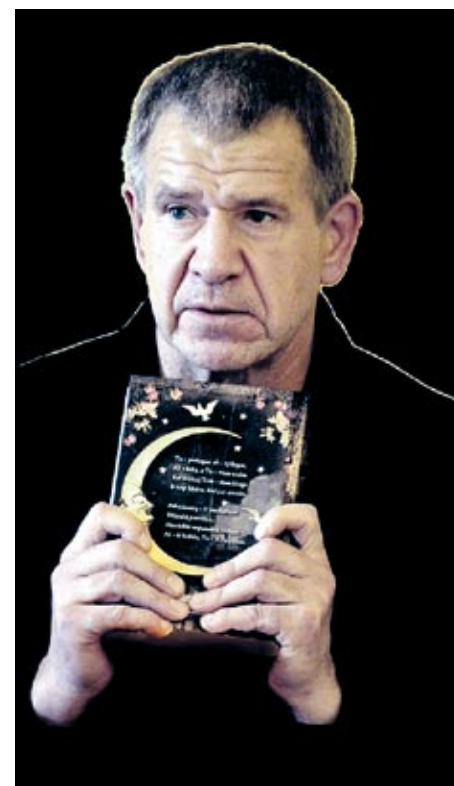
Trečioji mokinių grupė transformavo III aukšto erdvę. Iš vazoninių gėlių, rasių to paties aukšto koridoriuose, buvo sukurta apvali žaliąją salelę. Holo erdvė tapo užpildyta, su esminiu akcentu, nuteikianti bendravimui.

Apibendrinant nuveiktus darbus, diskutuojant, buvo prieita prie išvados, kad gimnazijos erdvių patrauklumas, funkcionalumas priklauso nuo mūsų pačių, mokinių. Ar mes išlaikysime tai, ką sukūrėme, ar pakeisime, tobulinsime, neardysime?

Nors kūrybinis užsiėmimas užtruko iki vėlyvos popietės, mokiniai skirstėsi patenkinti ir pajutę, kad aplinką galime „prijaukinti“ patys.

Elida IGNATAVIČIENĖ,
Šiaulių Simono Daukanto gimnazijos
dailės mokytoja

Sartuose – ir žirgai, ir Erlickas

Šį šeštadienį (02 02) Dusetose vyks tradicinės žirgų lenktynės.

Pasidžiaugus išpuilingais reginiais hipodrome, pasilepinus mugės gėrybėmis, vakarą bus galima praleisti su Juozu Erlicku.

Dusetų dailės galerija po žirgų lenktynių 17 val. kviečia į tarptautinės fotografijos parodos „Žirgas fotografijoje“ atidarymą, o 18 val. – į J. Erlicko koncertą „Neregėta programa“.

Šis malonumas kainuos 15 Lt.

„Dialogo“ inf.

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.

Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- » Švietimo aktualijos
- » Straipsnių fragmentai
- » Internetinė apklausa
- » Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- » Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.